

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om inkomstdatasystemet och om upphävande av lagarna om ändring och temporär ändring av 13 § i lagen om inkomstdatasystemet

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att lagen om inkomstdatasystemet ändras genom att utvidga den krets av uppgiftsanvändare som har rätt att få uppgifter. Vid sidan av de nuvarande uppgiftsanvändarna kan uppgifter i inkomstregistret lämnas ut till Enheten för utredning av grå ekonomi, Tullen, Finansierings- och utvecklingscentralen för boendet, Migrationsverket, rättshjälpsbyrån och Ålands rättshjälps- och intressebevakningsbyrå, allmänna intressebevakare, stämningsmän och polisen för skötseln av de uppdrag som föreskrivs för dessa i lag. Arbets- och näringsbyråns samt närings-, trafik- och miljöcentralernas nuvarande rätt att få uppgifter ur inkomstregistret ska enligt förslaget utvidgas till uppgifter som behövs för skötseln av uppdrag i anslutning till migrationsförvaltningen.

Kommunernas och samkommunernas rätt att få uppgifter ur inkomstregistret för skötseln av sådana uppdrag som övergår till välfärdsområdena i social- och hälsovårdsreformen föreslås överföras till välfärdsområdena.

Dessutom föreslås det att bestämmelserna i lagen preciseras med avseende på arbetsuppgifterna för inkomstregisterenhetens samarbetsgrupp och inkomstregisterenhetens rapporteringsskyldighet samt samarbetsgruppens medlemsantal och sammansättning.

För den lagtekniska tydlighetens skull föreslås det att två lagar om ändring av 13 § i lagen om inkomstdatasystemet upphävs och att behovet av reglering uppfylls genom en särskild bestämmelse i lagen om inkomstdatasystemet.

Lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2023.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL.....	1
MOTIVERING	3
1 Bakgrund och beredning.....	3
2 Nuläge och bedömning av nuläget.....	3
2.1 Nuläge	3
2.1.1 Allmänt om inkomstregistret.....	3
2.1.2 Utlämnande av uppgifter ur inkomstregistret.....	4
2.1.3 Behov och användning av inkomstuppgifter vid Enheten för utredning av grå ekonomi.....	5
2.1.4 Tullens behov och användning av inkomstuppgifter	5
2.1.5 Behov och användning av inkomstuppgifter i polisens verksamhet	7
2.1.6 Migrationsförvaltningens behov och användning av inkomstuppgifter.....	8
2.1.7 Behov och användning av inkomstuppgifter vid rättshjälpsbyråerna och den allmänna intressebevakarens verksamhet	9
2.1.8 Behov och användning av inkomstuppgifter i delgivningsuppdrag enligt lagen om stämningmän.....	11
2.1.9 Behov och användning av inkomstuppgifter vid Finansierings- och utvecklingscentralen för boendet	12
2.1.10 Kommunernas och samkommunernas rätt att få uppgifter ur inkomstregistret	13
2.1.11 Medlemsantal och arbetsuppgifter för Inkomstregisterenhetens samarbetsgrupp	14
2.2 Bedömning av nuläget.....	14
2.2.1 Utöka kretsen av uppgiftsanvändare	14
2.2.2 Arbetsuppgifter och medlemsantal för Inkomstregisterenhetens samarbetsgrupp..	16
3 Målsättning	17
4 De viktigaste förslagen och deras konsekvenser	17
4.1 De viktigaste förslagen.....	17
4.2 EU-rättslig bedömning av förslagen	18
4.3 De huvudsakliga konsekvenserna	20
5 Remissvar	21
6 Specialmotivering	23
6.1 Lagen om inkomstdatasystemet	23
6.2 Lagen om upphävande av lagarna om ändring av 13 § i lagen om inkomstdatasystemet	26
7 Ikraftträdande.....	26
8 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning	26
LAGFÖRSLAG	31
1. Lag om upphävande av lagen om ändring av 13 § i lagen om inkomstdatasystemet och lagen av temporär ändring av 13 § i lagen om inkomstdatasystemet.....	31
2 Lag om ändring av lagen om inkomstdatasystemet	32
BILAGA	35
PARALLELLTEXT	35
2. Lag om ändring av lagen om inkomstdatasystemet	35

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

Bestämmelser om inkomstregistret, som togs i bruk 2019, finns i lagen om inkomstdatasystemet (53/2018). De centrala bestämmelserna i lagen gäller registrering av uppgifter som lämnats av arbetsgivare och andra prestationsbetalare i inkomstdatasystemet, förfarandet för lämnande av uppgifter och utlämnande av uppgifter ur inkomstregistret till de uppgiftsanvändare som har rätt till uppgifter för lagstadgade ändamål.

I det skede då inkomstregistret togs i bruk fokuserade man på att via inkomstregistret tillgodose uppgiftsanvändarnas befintliga rätt till uppgifter som direkt anknyter till prestationsbetalarna.

Tanken har varit att via inkomstregistret också tillgodose den rätt till uppgifter hos uppgiftsanvändarna som grundar sig på deras rätt att få uppgifter från en annan uppgiftsanvändare, oftast Skatteförvaltningen. I samband med inrättandet av inkomstregistret kunde man ännu inte till alla delar utreda sådana rättigheter att få uppgifter mellan myndigheter och inte heller överföra dessa informationsflöden till att fullständigt hanteras via inkomstregistret.

Finansministeriet tillsatte den 10 december 2020 ett projekt för utnyttjande av de uppgifter som lagrats i inkomstregistret för nya ändamål inom verksamheten hos nya uppgiftsanvändare. Projektets syfte är att möjliggöra användning av uppgifterna i de olika funktionerna inom polisen, Tullen, Enheten för utredning av grå ekonomi vid Skatteförvaltningen, migrationsförvaltningen, Finansierings- och utvecklingscentralen för boendet samt ekonomi- och skuldrådgivningen, den offentliga rättshjälpen och den allmänna intressebevakningen, vilka hör till justitieministeriets förvaltningsområde. Projektets ursprungliga mandatperiod 1.1–31.12.2021 förlängdes den 4 oktober 2021 genom beslutet VN/28006/2020 till den 31 december 2022 eftersom projektet försejats, vilket huvudsakligen berodde på beredningen av det positiva kreditupplysningsregistret. Då mandatperioden fortsätter ingår stämningsmännen i kretsen av nya uppgiftsanvändare.

Propositionen har beretts vid finansministeriet i samarbete med Tullen och Enheten för utredning av grå ekonomi vid Skatteförvaltningen med avseende på deras rätt till information, med inrikesministeriet med avseende på polisen och migrationsförvaltningen, med miljöministeriet med avseende på Finansierings- och utvecklingscentralen för boendet samt med justitieministeriet med avseende på ekonomi- och skuldrådgivningen, den offentliga rättshjälpen, den allmänna intressebevakningen och stämningsmännen.

Propositionsutkastet har sänts på remiss till de föreslagna uppgiftsanvändarna, de ledande ministerierna samt Dataombudsmannens byrå.

Bakgrundsmaterialet till regeringens proposition finns på adressen valtioneuvosto.fi/sv/projekt-und-er-beteckningen-VM162:00/2021.

2 Nuläge och bedömning av nuläget

2.1 Nuläge

2.1.1 Allmänt om inkomstregistret

I samband med införandet av inkomstregistret övergick man till centraliserad och löneutbetalningsspecifik anmälning av löneuppgifter i realtid till inkomstregistret, från vilket uppgifterna förmedlas till uppgiftsanvändarna för lagstadgade ändamål.

Reformen infördes stegvis så att den först omfattade löneinkomster och andra uppgifter som arbetsgivarna anmäler. Från och med 2021 utvidgades inkomstregistret till att omfatta pensioner och andra förmåner.

Arbetsgivarna meddelar uppgifterna centraliserat genom en enda anmälan till inkomstregistret. Därefter förmedlas uppgifterna till samtliga aktörer som använder uppgifterna i inkomstregistret.

Av prestationer och förmåner i annan form än pengar som betalas av lönebetalare införs i inkomstregistret de inkomstuppgifter och andra uppgifter om inkomsttagare som avses i 6 § 2 och 3 mom. i lagen om inkomstdatasystemet och som prestationsbetalarna är skyldiga att lämna uppgiftsanvändarna med stöd av de lagar som nämns i momenten. I paragrafens 2 mom. nämns de uppgifter som ska lagras om prestationer och förmåner som lönebetalare har betalat, vilka betalaren ska anmäla med stöd av de bestämmelser i lagen om beskattningsförfarande (1558/1995) och lagen om beskattningsförfarandet beträffande skatter som betalas på eget initiativ (768/2016) som nämns i den inledande satsen i momentet. I 3 mom. föreskrivs det om uppgifter om prestationer som betalats av lönebetalare och ska införas i inkomstregistret, för vilka skyldigheten att anmäla uppgifterna grundar sig på någon annan lagstiftning än den som gäller beskattning.

I 5 och 6 mom. föreskrivs det om uppgifter om prestationer som betalats av förmånsbetalare. I 7 § i lagen finns bestämmelser om de i 6 § 2 och 3 mom. avsedda kompletterande uppgifterna som gäller arbetsavtalsförhållanden och andra anställnings- och uppdragsförhållanden och i 8 § finns bestämmelser om identifierings- och kontaktuppgifter om inkomsttagaren och prestationsbetalaren. I 9 § föreskrivs det om andra uppgifter som ska införas i inkomstdatasystemet. Dessa omfattar bl.a. sådana uppgifter om finska medborgare och om utlänningar som bor i Finland som avses i lagen om befolkningsdatasystemet och de certifikattjänster som tillhandahålls av Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata (661/2009) och som i enlighet med 9 § 1 mom. införs för säkerställande av uppgifternas riktighet.

I inkomstregistret införs inte uppgifter som ingår i någon av de särskilda kategorier av personuppgifter som avses i artikel 9 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning), nedan kallad *dataskyddsförordningen*.

De uppgifter som införs i inkomstregistret ska lämnas till Inkomstregisterenheten, som förvaltar inkomstdatasystemet. Lämnande av de uppgifter som anges i 6 och 8 § är obligatoriskt och lämnande av de uppgifter som anges i 7 § är frivilligt. Uppgifterna ska lämnas elektroniskt, men vissa uppgifter kan av särskilda skäl lämnas på blankett.

2.1.2 Utlämnande av uppgifter ur inkomstregistret

I 5 kap. i lagen föreskrivs om utlämnande av uppgifter ur inkomstregistret. Inkomstregisterenheten, som förvaltar inkomstdatasystemet, förmedlar och lämnar enligt 13 § 1 mom. ut sådana uppgifter ur inkomstregistret som en uppgiftsanvändare trots sekretessbestämmelserna och andra begränsningar som gäller erhållande av uppgifter, med stöd av någon annan lag har rätt att få av prestationsbetalaren eller av en annan uppgiftsanvändare till användare som föreskrivs i 1–25 mom. Mätt i volymen av utlämnade uppgifter är de största användarna Skatteförvaltningen, arbetslöshetskassorna, pensionsanstalterna, Folkpensionsanstalten och kommunerna.

Uppgifter lämnas ut till användarna för de ändamål som föreskrivs i 13 §. Före utlämnandet av uppgifter utreder Inkomstregisterenheten i samarbete med uppgiftsanvändaren vilka uppgifter i inkomstregistret uppgiftsanvändaren har rätt till.

I enlighet med 14 § i lagen förmedlas och utlämnas uppgifterna till uppgiftsanvändarna i den form de har införts i inkomstregistret. Uppgifterna förmedlas maskinellt, i enlighet med på förhand programmerade behandlingsregler för varje uppgift i inkomstdatasystemet, till var och en av uppgiftsanvändarna i enlighet med den lagstadgade rätten till uppgifter.

2.1.3 Behov och användning av inkomstuppgifter vid Enheten för utredning av grå ekonomi

Bestämmelser om Skatteförvaltningens Enhet för utredning av grå ekonomi, nedan *utredningsenheten*, finns i lagen om Enheten för utredning av grå ekonomi (1207/2010). Enligt 1 § i lagen har utredningsenheten till uppgift att främja bekämpningen av den grå ekonomin, som den definieras i 2 § i lagen, genom att producera och sprida information om grå ekonomi och bekämpningen av den, samt utarbeta fullgöranderapporter för som stöd för olika myndigheters arbetsuppgifter. Som stöd för uppgiften att producera och sprida information gör utredningsenheten i enlighet med 3 § i lagen fenomenutredningar, vilka beskriver fenomen inom grå ekonomi, bekämpningen av grå ekonomi samt effekterna av dessa, utan att någon organisation eller organisationsanknuten person specificeras.

I fenomenutredningarna används i omfattande utsträckning uppgifter ur olika myndighetsregister. Exempelvis används uppgifter om löneinkomster och förmåner i någon mån i nästan alla fenomenutredningar som görs vid utredningsenheten.

Utredningsenheten har gjort över 400 fenomenutredningar sedan 2016.

Bestämmelser om utredningsenhetens rätt att få uppgifter för en fenomenutredning finns i 4 § i lagen. Enligt paragrafen har utredningsenheten trots sekretess rätt att av myndigheterna på begäran få uppgifter om en person eller organisation som föreskrivs och i den omfattning som föreskrivs i paragrafen, om uppgifterna är nödvändiga för en fenomenutredning. Utredningsenhetens rätt att få uppgifter är omfattande och gäller exempelvis uppgifter om skyldigheter i anknytning till skatter, lagstadgade pensionsförsäkrings-, olycksfallsförsäkrings- och arbetslöshetsförsäkringsavgifter och avgifter som tullen tar ut samt om fullgörandet av och tillsynen över skyldigheterna.

Utredningsenheten har med stöd av 8 § i lagen rätt att använda Skatteförvaltningens och dess enheters datasystem för att tillgodose den rätt att få uppgifter som föreskrivs i lag.

2.1.4 Tullens behov och användning av inkomstuppgifter

Bestämmelser om Tullen finns i lagen om Tullens organisation (960/2012). Tullen ska enligt 2 § i lagen sköta tullklareringen och tullbeskattningen, tullövervakningen av varor som importeras och exporteras och av utlandstrafiken, förhindra och avslöja tullbrott samt sköta andra tullåtgärder och enligt vad som föreskrivs särskilt verkställa punktbeskattning, mervärdesbeskattning och annan beskattning och utföra skattekontroll och förundersökning av tullbrott.

Tullen tar ut tullskatt och andra tullliknande skatter och avgifter på varor som importeras från länder utanför EU, i samband med import av varor tar Tullen också ut mervärdesskatt på import av varor av privatimportörer samt punktskatter t.ex. när en tullskuld uppkommer på grund av att importbestämmelserna inte iakttas.

Lagen om brottsbekämpning inom Tullen (623/2015) tillämpas på sådana åtgärder för att förhindra, avslöja och utreda tullbrott och väcka åtal mot misstänkta för tullbrott som hör till Tullens uppgifter. Med utredning av tullbrott avses i lagen förundersökning av tullbrott. Enligt 2 kap. 1 § 2 mom. i förundersökningslagen är tullmyndigheterna förundersökningsmyndigheter. Bestämmelser om tullmyndigheternas förundersökningsbefogenheter finns 1 kap. 4 § 2 mom. i lagen om brottsbekämpning inom Tullen, enligt vilket en tullman i tullbrottsbekämpning har samma rätt att vidta undersökningsåtgärder enligt förundersökningslagen och använda tvångsmedel enligt tvångsmedelslagen (806/2011) som en polisman vid polismyndighetens förundersökning, om inte något annat föreskrivs i lag. I denna egenskap ingår i Tullens arbetsuppgifter också bl.a. att utreda förutsättningarna för att verkställa en förverkandepåföljd enligt 10 kap. i strafflagen (39/1889) som döms ut på grund av en straffbar gärning, vilket enligt förundersökningslagen hör till de saker som utreds under en förundersökning, samt fastställande av förverkandepåföljden som en del av förundersökningen. Vid utredningen och fastställandet av förverkandepåföljd utreds bl.a. vinning av brottet och de personer som uppnått vinning av brott.

Bestämmelser om tullbeskattning, tullskattekontroll samt indrivning och tillhörande åtgärder som utförs av Tullen finns i unionens tullagstiftning, dvs. bl.a. i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 952/2013 om unionens tullkodex och i tullagen (304/2016). Bestämmelser om arbetsuppgifterna i anslutning till mervärdesskatt på import av varor och punktskatter finns i tullagstiftningen samt i lagstiftningen om mervärdesbeskattning och punktbeskattning.

Vid utredning av tullbrott kan inkomstuppgifter användas så att uppgifterna för en person som är föremål för en utredning jämförs med personens användning av medel. På så sätt kan konflikter mellan inkomster och användning av medel påvisas, vilket kan tyda på att medlen har sitt ursprung i brottslig verksamhet. Vid förhindrande av tullbrott kan inkomstuppgifterna användas på ett motsvarande sätt, exempelvis i situationer där man fått specifika tips om en viss person. Jämförelse av inkomstuppgifter och en persons användning av medel bidrar också till spårande och återställande av vinning av brott genom fastställande av förverkandepåföljd.

Inom Tullens skattekontroll används arbetsgivar- och löneuppgifter i synnerhet då det finns skäl att granska en specifik tillståndshavare eller ansvarig för tullförfarande när det gäller etablering inom unionens tullområde. Vissa tullförfaranden förutsätter att kunden är etablerad utanför EU. Vid otaliga kontroller har det ändå uppdragats att kunden är etablerad inom EU-området, varvid skatteförmåner till följd av etablering inte kan beviljas. Etableringen kan övervakas bl.a. utifrån uppgifter om löner betalda i EU och arbetsgivarens placering. I dessa fall handlar det vanligtvis om stora skatteintressen. I företagsgranskningar kan man utifrån inkomstuppgifter också utreda personers skatteansvar och förutsättningar för skatteuppbörd. Till en del utför Tullen också punktskattekontroller, där det är nödvändigt att utreda i synnerhet personer verksamma i småföretag och deras eventuella kopplingar i Finland, där man kan utnyttja uppgifter om inkomster.

Inom indrivningen används privatpersoners inkomstuppgifter i synnerhet för framförande av eventuella krav på tilläggsprestation inom skuldsanering för privatpersoner. Då undersöker Tullen årsinkomsterna för den person som genomgår skuldsanering under skuldsaneringens giltighetstid. Om årsinkomsterna har ökat, kan Tullen framföra ett krav på tilläggsprestation, vilket ger möjlighet till en större prestation än den som ursprungligen fastställts.

Dessutom används privatpersoners inkomstuppgifter inom indrivning för att konstatera att en utestående tull- och skatteskuld inte är indrivningsbar. Då undersöker Tullen personens årsinkomster och bedömer utifrån dessa om det är möjligt att i framtiden få prestationer av gäldenären och om en fortsatt indrivning ger resultat.

Bestämmelser om Tullens rätt att vid sidan av annat få inkomstuppgifter av Skatteförvaltningen finns i 3 kap. 16 § 1 mom. 2 punkten i lagen om behandling av personuppgifter inom Tullen (650/2019). Enligt den har Tullen, utöver vad som föreskrivs annanstans i lag, trots sekretessbestämmelserna rätt att ur vissa register genom en teknisk anslutning eller som en datamängd få information för att utföra sina uppgifter och föra sina personregister, på det sätt som avtalas om tillvägagångssättet med den personuppgiftsansvarige. Ur Skatteförvaltningens datasystem och register har Tullen rätt att få uppgifter och identifieringsuppgifter om en skattskyldig för beskattning, skattekontroll, indrivning och tullbrottsbekämpning samt för tillståndsprövning uppgifter om tillståndssökandens eller dennes ansvariga personers fullgörande av sin skattebetalningsskyldighet och betalningsarrangemangen i anslutning till betalningen av skatter, samt uppgifter om överträdelser av tullagstiftningen eller skattelagstiftningen, om dessa är en förutsättning för beviljande av tillstånd.

2.1.5 Behov och användning av inkomstuppgifter i polisens verksamhet

Bestämmelser om polisens arbetsuppgifter finns i polislagen (872/2011). Polisens uppgift är bl.a. att trygga rätts- och samhällsordningen, skydda den nationella säkerheten, upprätthålla allmän ordning och säkerhet samt att förebygga, avslöja och utreda brott och föra brott till åtalsprövning.

Polisen ska dessutom sköta uppgifter i samband med bl.a. tillståndsförvaltningen och andra uppgifter som uttryckligen föreskrivs i lag samt inom ramen för sina uppgifter ge var och en den hjälp som han eller hon behöver. Bestämmelser om polisens uppdrag inom förundersökning av brott finns i förundersökningslagen, om uppdrag vid användning av tvångsmedel i tvångsmedelslagen och om uppdrag vid föreläggande av böter i lagen om föreläggande av böter och ordningsbot (754/2010).

Bestämmelser om arbetsuppgifterna för centralen för utredning av penningtvätt vid Centralkriminalpolisen, vilka omfattar bl.a. förhindrande, avslöjande och utredning av penningtvätt och finansiering av terrorism och att föra sådana ärenden till undersökning, finns i lagen om centralen för utredning av penningtvätt (445/2017).

Inom polisväsendet används inkomstuppgifterna på olika sätt, framför allt för förhindrande, avslöjande och utredning av brott samt utfärdande av bötes- och straffyrkande. Uppgifterna inhämtas från tillgängliga källor beroende på fallet, vanligtvis för enskilda fall. Centralen för utredning av penningtvätt får också massutlämnade uppgifter från Skatteförvaltningen genom fullgöranderapporter för mottagna anmälningar i anslutning till utredning av fall av grå ekonomi och återställande av vinning av brott. Vid centralen används inkomstuppgifter också i bedömningen av medel som eventuellt har sitt ursprung i brottslig verksamhet i anmälda affärstransaktioner, utifrån obalans mellan transaktionernas omfattning och personens inkomstnivå.

Bestämmelser om polisens rätt att få information av myndigheter finns i 4 kap. 2 § 1 mom. i polislagen, enligt vilket polisen oberoende av tystnadsplikten på begäran av en polisman som hör till befälet har rätt att för tjänsteuppdrag avgiftsfritt få behövlig information och handlingar av myndigheter och sammanslutningar som tillsatts för att sköta offentliga uppgifter, om inte överlämnande av informationen eller handlingarna till polisen eller användning av informationen som bevis uttryckligen har förbjudits eller begränsats i lag.

Enligt 4 kap. 3 § 1 mom. i polislagen har polisen oberoende av att en sammanslutnings medlemmar, revisorer, verkställande direktör, styrelsemedlemmar eller arbetstagare är bundna av företags-, bank- eller försäkringshemlighet på begäran av en polisman som hör till befälet rätt att få information som behövs för att förhindra eller utreda brott. Om ett viktigt allmänt eller

enskilt intresse kräver det har polisen motsvarande rätt att få information som behövs vid polisundersökning enligt 6 kap. i polislagen. Med polisundersökning avses annan undersökning som polisen enligt lag ska företa än förundersökning med anledning av brott.

I 4 § i lagen om centralen för utredning av penningtvätt föreskrivs det om centralens rätt att av myndigheter, sammanslutningar som har ålagts en offentlig uppgift och rapporteringsskyldiga få uppgifter som är nödvändiga för förhindrande och utredning av penningtvätt och av finansiering av terrorism trots bestämmelserna om hemlighållande av uppgifter om företagshemligheter eller uppgifter om en enskild persons, sammanslutnings eller stiftelses ekonomiska förhållanden, ekonomiska ställning eller beskattningsuppgifter.

I 16 § i lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet (616/2019) föreskrivs om polisens rätt att få uppgifter ur vissa register och informationssystem. Utöver vad som föreskrivs annanstans i lag har polisen enligt bestämmelsen trots sekretessbestämmelserna rätt att ur de i bestämmelsen avsedda registren genom en teknisk anslutning eller som en datamängd få information för att utföra sina uppgifter och föra sina personregister, på det sätt det avtalas om tillvägagångssättet med den personuppgiftsansvarige.

2.1.6 Migrationsförvaltningens behov och användning av inkomstuppgifter

Bestämmelser om Migrationsverket finns i lagen om Migrationsverket (156/1995). Enligt 2 § i lagen handlägger och avgör Migrationsverket de ärenden i fråga om utlännningar och finskt medborgarskap som hör till verkets arbetsuppgifter enligt lag. Bestämmelser om Migrationsverkets arbetsuppgifter finns bl.a. i utlänningslagen (301/2004), i medborgarskapslagen (359/2003), i lagen om villkor för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse för säsongsanställning (907/2017), nedan *säsongsarbetslagen*, i lagen om villkor för inresa och vistelse för tredjelandsmedborgare inom ramen för företagsintern förflyttning av personal (908/2017), nedan *ICT-lagen*, eller i lagen om villkoren för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse på grund av forskning, studier, praktik och volontärarbete (719/2018), nedan *forskar- och studerandelagen*.

Till Migrationsverkets arbetsuppgifter enligt ovannämnda lagar hör till en väsentlig del beslutsfattande och övervakning i anslutning till utlänningsinresa, utresa och vistelse i landet. För denna verksamhet använder Migrationsverket uppgifter om inkomster och anställningsförhållande på många sätt. Vid beslutsfattande enligt utlänningslagen används inkomstuppgifter t.ex. för att bedöma inkomsternas tillräcklighet hos en sökandes familjemedlem vid ansökan om familjeåterförening, vid bedömning av förutsättningarna för att bevilja uppehållskort och registrera unionsmedborgares uppehållsrätt samt vid bedömning av en persons ekonomiska situation och band till Finland genom företagsverksamhet eller arbete i samband med helhetsbedömningen för avlägsnande ur landet. Vid tillståndsförfarande, förnyelse av tillstånd eller bedömning av uppfyllande av villkoren för beviljande av fortsatt eller permanent tillstånd enligt säsongsarbetslagen, ICT-lagen samt forskar- och studerandelagen behövs inkomstuppgifter och vid sidan av dessa även uppgifter om anställningsförhållande då man utreder t.ex. arbetsgivaren, anställningsförhållandets existens eller villkoren i anställningsförhållandet. Bestämmelser om beviljande av tillstånd finns i utlänningslagen. Migrationsverket använder uppgifter om inkomster och anställningsförhållande också vid tillsynen över iakttagandet av bestämmelserna i utlänningslagen enligt 212 § i utlänningslagen.

Migrationsverket fattar med stöd av medborgarskapslagen beslut om förvärv, behållande och förlust av finskt medborgarskap samt om bestämmande av medborgarskapsstatus. Inkomstuppgifterna behövs vid bedömning av inkomsternas laglighet i samband med ansökan om medborgarskap enligt 13 § i medborgarskapslagen.

Bestämmelser om arbets- och näringsbyråns samt närings-, trafik- och miljöcentralens (nedan *NTM-centralen*) arbetsuppgifter i anslutning till migrationsförvaltning finns i utlänningslagen. Arbets- och näringsbyrån fattar delbeslut på ansökan om uppehållstillstånd för arbetstagare enligt 73 § i lagen, vilket baserar sig på en prövning där man ska utföra de åtgärder som föreskrivs i bestämmelsen. NTM-centralen fattar för sin del delbeslut på ansökan om uppehållstillstånd för företagare enligt 76 § i lagen, där man säkerställer att företagsverksamheten har förutsättningar att vara lönsam. I båda fallen ska utlänningens försörjning vara tryggad genom förvärvsarbete, företagsverksamhet eller på något annat sätt under den tid som uppehållstillståndet gäller. För att fatta delbeslut behövs uppgifter om inkomster och anställningsförhållande. Efter ett positivt delbeslut beviljar Migrationsverket uppehållstillstånd om de allmänna förutsättningarna för detta uppfylls.

Bestämmelser om Migrationsverkets, liksom arbets- och näringsbyråns samt NTM-centralens rätt att få uppgifter för uppdrag i anslutning till migrationsförvaltningen finns i lagen om behandling av personuppgifter i migrationsförvaltningen (615/2020). Enligt 13 § har Migrationsverket trots sekretessbestämmelserna rätt att för behandlingsändamål enligt 1 § 1 mom. 1–5 punkten för skötseln av uppgifter enligt bl.a. ovannämnda lagar få nödvändiga uppgifter om fysiska och juridiska personer av de aktörer som anges i 4 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999). Behandlingsändamål enligt 1 § 1 mom. 1 punkten i den förstnämnda lagen är behandling av, beslut om och övervakning av utlänningars inresa och utresa samt vistelse och behandlingsändamål enligt 1 punkten är behandling av och beslut i ärenden som gäller förvärv, behållande och förlust av finskt medborgarskap och befrielse från medborgarskap samt bestämmande av medborgarskapsstatus.

Arbets- och näringsbyrån och NTM-centralen har enligt nämnda 13 § en motsvarande rätt att få uppgifter för behandling av, beslut om och övervakning av utlänningars inresa och utresa samt vistelse. Rätten att få uppgifter baserar sig på arbets- och näringsbyråns och NTM-centralens uppdrag att fatta delbeslut om ansökan om uppehållstillstånd för arbetstagare eller företagare.

I 4 mom. 4 och 5 punkten i nämnda 13 § finns dessutom separata bestämmelser om Migrationsverkets rätt att trots sekretessbestämmelserna och avgiftsfritt för skötseln av sina uppgifter av Folkpensionsanstalten och Skatteförvaltningen få behövliga uppgifter om inkomster och förmåner för utredning av misstänkt motstridiga uppgifter eller äktheten i fråga om anställningsförhållanden och familjeband.

2.1.7 Behov och användning av inkomstuppgifter vid rättshjälpsbyråerna och den allmänna intressebevakarens verksamhet

Bestämmelser om ordnandet av rättshjälps- och intressebevakningstjänster finns i lagen om statens rättshjälps- och intressebevakningsdistrikt (477/2016). Enligt 1 § ordnar statens rättshjälps- och intressebevakningsdistrikt, som är sex till antalet, rättshjälps- och intressebevakningstjänster som produceras av distriktens rättshjälpsbyråer och intressebevakningsbyråer, om inte något annat följer av 4 §. På Åland produceras ovannämnda tjänster av Ålands rättshjälps- och intressebevakningsbyrå som är en statlig myndighet. I 4 i lagen föreskrivs det om rättshjälps- och intressebevakningsdistriktens möjlighet att enligt de förutsättningar som föreskrivs i bestämmelsen köpa rättshjälps- och intressebevakningstjänster, om detta behövs med hänsyn till den regionala tillgången på sådana tjänster eller av någon annan anledning. Tjänster får köpas hos sådana producenter som har tillräckligt kunnande och tillräckliga resurser för uppdraget och vars övriga uppgifter eller verksamhetens art eller syfte inte äventyrar en opartisk och korrekt skötsel av rättshjälpen eller intressebevakningen.

Bestämmelser om ekonomi- och skuldrådgivningen finns i lagen om ekonomisk rådgivning och skuldrådgivning (813/2017), där den rådgivning som avses också ges vid rättshjälpsbyråer i de sex rättshjälps- och intressebevakningsdistrikten samt Ålands rättshjälps- och intressebevakningsbyrå, om inte dessa köper rådgivningstjänster med stöd av 5 § i nämnda lag.

Rättshjälp

Bestämmelser om rättshjälpens innehåll och förutsättningarna för att beviljas rättshjälp finns i rättshjälpslagen (257/2002). Den som behöver sakkunnig hjälp i en rättslig angelägenhet och som på grund av sin ekonomiska ställning inte själv kan betala utgifterna för att sköta saken beviljas rättshjälp med statlig finansiering. Rättshjälp omfattar juridisk rådgivning och behövliga åtgärder samt biträdande i domstol och hos andra myndigheter och befrielse från vissa kostnader i samband med behandlingen av ett ärende, så som bestäms i lagen i fråga.

Sökandens ekonomiska ställning bedöms på basis av de tillgångar som sökanden månatligen har att förfoga över (disponibla medel) och förmögenheten. De disponibla medlen räknas ut på basis av månatliga inkomster, nödvändiga utgifter och underhållsskyldighet för sökanden och maken eller den som lever med sökanden under äktenskapsliknande förhållanden eller i ett registrerat parförhållande. I vissa fall bestäms rättshjälp endast utifrån sökandens egna ekonomiska ställning. Rättshjälp beviljas den vars disponibla medel och förmögenhet inte överstiger ett belopp som närmare fastställs genom förordning av statsrådet.

Vid rättshjälpsbyråerna görs årligen omkring 50 000–60 000 beslut om rättshjälp och fastställs omkring 4 000–5 000 ekonomiska utredningar.

Bestämmelser om rättshjälpsbyråns rätt att få uppgifter finns i 10 § i rättshjälpslagen. Statliga och kommunala myndigheter samt pensions- och försäkringsanstalter som avses i bestämmelsen är skyldiga att på begäran av rättshjälpsbyrån trots sekretessbestämmelserna lämna denna sådana uppgifter som de förfogar över och som är nödvändiga för rättshjälpsbyrån på grund av dess lagstadgade uppgifter att utreda om en sökande på basis av sin ekonomiska ställning är berättigad till rättshjälp.

Ekonomisk rådgivning och skuldrådgivning

Med stöd av 1 § 2–4 punkten i lagen om ekonomisk rådgivning och skuldrådgivning bistår rådgivningen bl.a. privatpersoner med ekonomiplanering, utreder möjligheterna att lösa problemen i en gäldenärs ekonomi och hjälper gäldenären att utreda möjligheterna till förlikning med fordringsägarna samt hjälper gäldenären att sköta ärenden i anslutning till skuldsanering.

Skötseln av de nämnda arbetsuppgifterna förutsätter att man utreder kundens ekonomiska ställning och får detaljerade och omfattande uppgifter om kunden. Uppgifter som behövs är bl.a. uppgifter om kundens familjeförhållanden, boendeförhållanden, inkomster, utgifter, förmögenhet och skulder. I praktiken är det antingen kunden själv eller ekonomi- och skuldrådgivaren som inhämtar uppgifterna. Skedet då uppgifterna samlas är ofta arbetskrävande för både kunden och ekonomi- och skuldrådgivaren.

Enligt uppskattningar har ekonomi- och skuldrådgivningen omkring 20 000 nya kunder årligen

Bestämmelser om ekonomi- och skuldrådgivares rätt att få uppgifter finns i 8 § i lagen om ekonomisk rådgivning och skuldrådgivning. Ekonomi- och skuldrådgivare samt personer som bi-

träder dem har rätt att trots sekretessbestämmelserna av Folkpensionsanstalten och Skatteförvaltningen få uppgifter som är nödvändiga för skötseln av deras arbetsuppgifter enligt 1 § 1 mom. 2–4 punkten i denna lag. De har rätt att få uppgifterna också genom teknisk anslutning. Rätten att få uppgifter ska meddelas kunden på förhand.

Ekonomi- och skuldrådgivare och personer som biträder dem har dessutom, trots sekretessbestämmelserna, rätt att med hjälp av en teknisk anslutning avgiftsfritt av andra myndigheter, företag och sammanslutningar få information som är nödvändig för skötseln av de uppgifter som anges i 1 § 1 mom. 2–4 punkten i lagen, om klienten har gett sitt samtycke till detta.

Allmän intressebevakning

Bestämmelser om den allmänna intressebevakarens arbetsuppgifter finns i lagen om förmyndarverksamhet (442/1999). Syftet med förmyndarverksamheten är att bevaka de personers intressen och rätt som på grund av omyndighet, sjukdom eller frånvaro eller av någon annan orsak inte själva kan sköta sina ekonomiska angelägenheter. En omyndigs ekonomiska och andra angelägenheter som avses i denna lag sköts av en intressebevakare. I sitt arbete behöver intressebevakaren omfattande uppgifter om huvudmannens ekonomiska situation, såsom inkomster.

Vid intressebevakningsbyråerna sköts årligen ekonomiska ärenden för nästan 40 000 huvudmän. Dessutom sköts omkring 4 000 huvudmäns ärenden av köptjänstproducenter inom allmän intressebevakning.

Intressebevakarens rätt att få uppgifter som behövs för uppdraget baserar sig på 89 § 1 mom. i lagen om förmyndarverksamhet, enligt vilken intressebevakaren i ärenden som hör till uppdraget har rätt att få de uppgifter som huvudmannen själv har rätt till, om inte något annat bestäms särskilt. Enligt motiveringen till bestämmelsen (RP 146/1998) är den förtydligande. Enligt motiveringen kan intressebevakaren anses ha nämnda rätt att få uppgifter också utan någon uttrycklig bestämmelse om saken, på den grunden att intressebevakaren är sin huvudmans laglige företrädare i de ärenden som intressebevakaruppdraget omfattar. Huvudmannens rätt att få uppgifter om sig själv baserar sig i synnerhet på bestämmelserna om partsoffentlighet i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet. Separata bestämmelser om inkomsttagarens rätt att ta del av uppgifter om sig själv i inkomstregistret via inkomstdatasystemets e-tjänst finns i 15 § i lagen om inkomstdatasystemet.

2.1.8 Behov och användning av inkomstuppgifter i delgivningsuppdrag enligt lagen om stämningmän

Bestämmelser om stämningsmännens uppgifter finns i lagen om stämningsmän (505/1986). Stämningsmän på tjänstens vägnar är enligt 1 § förmännen för stämningsmännen och stämningsmännen, som är anställda hos domstolsväsendet, samt utsökningsöverinspektörerna som är anställda hos utsökningsverket. Enligt 3 § ska stämningsmän inom sitt verksamhetsområde på begäran av myndigheter eller enskilda delge domstolars eller annan myndigheters beslut samt stämningar, kallelser, meddelanden och andra handlingar.

För att sköta sitt delgivningsuppdrag behöver stämningsmännen uppgifter för att nå de personer som är föremål för delgivningen. I synnerhet uppgifter som hänför sig till personens arbetsgivare och anställningsförhållande samt arbetsgivarens kontaktuppgifter samt beroende på fallet också andra uppgifter som behövs för meddelandet är relevanta. Begäranden om nödvändiga uppgifter görs bl.a. till Pensionsskyddscentralen, årligen omkring 5 500, då delgivningsmottagaren inte har nåtts på den officiella adressen.

Bestämmelser om andra som har rätt att verkställa delgivning finns i 6 § 1 mom. i lagen om stämningsmän, enligt vilket följande är berättigade att, så som en stämningsman, verkställa stämning och delgivning:

- 1) en polisman, åklagare, häradsfogde, en polis eller en av polisväsendet utsedd tjänsteman, gränsbevakningsman, anhållningsberättigad tullman eller till uppgiften förordnad annan tullman samt tingsnotarie,
- 2) en tjänsteman som har förordnats till det av chefen för en domstol eller en polisinrättning och som är anställd vid myndigheten i fråga,
- 3) en fängelsedirektör eller en tjänsteman vid ett fängelse som förordnats till det av en fängelsedirektör, när en myndighet begär det och den som ska stämmas eller ta emot delgivningen är en fånge,
- 4) inom försvarsmakten en tjänsteman som förordnats till det av kommandören för en truppavdelning eller en med denne jämställbar förman, när en myndighet begär det och den som ska stämmas eller ta emot delgivningen är en person som avses i 45 kap. i strafflagen, samt
- 5) vid finska beskickningar en av utrikesministeriet till uppgiften befullmäktigad honorärkonsul eller person som arbetar vid beskickningen.

Bestämmelser om rätten att få uppgifter hos stämningsmän och andra som har rätt att verkställa delgivning finns i 4 a § i lagen om stämningsmän. Enligt 1 mom. är dessa utan kostnad och trots sekretessbestämmelserna berättigade att av myndigheter, samfund som sköter offentliga uppdrag samt inrättningar eller samfund som bedriver televerksamhet eller postförmedling få nödvändiga adress- och telefonuppgifter samt annan behövlig kontaktinformation om den person eller det samfund som delgivningen gäller, om uppgifterna behövs för att verkställa delgivningen.

2.1.9 Behov och användning av inkomstuppgifter vid Finansierings- och utvecklingscentralen för boendet

Bestämmelser om Finansierings- och utvecklingscentralen för boendet finns i lagen om Finansierings- och utvecklingscentralen för boendet (71/2007). Till dess uppdrag hör enligt 1 § bl.a. att ha hand om genomförandet av det statliga stöd som beviljas för byggande, förvärv och ombyggnad av bostäder samt av statliga bidrag och borgen i anslutning till boendet.

Enligt 10 § i lagen om reparationsunderstöd för bostadsbyggnader och bostäder (1087/2016), nedan *reparationsunderstödslagen*, är Finansierings- och utvecklingscentralen för boendet statsbidragsmyndighet i fråga om understöd som avses i lagen. Enligt 2 § i lagen får understödet användas för installation av hiss i efterhand i befintliga flervåningshus och undanröjande av hinder för tillgänglighet i bostadsbyggnader med stöd av 1 mom., för reparation av bostäder för äldre eller för personer med funktionsnedsättning i syfte att främja deras möjligheter att bo hemma med stöd av 2 mom. och för kostnader för undersökningar av bostadsbyggnaders eller bostäders skick samt kostnader för planering av ombyggnad med stöd av 3 mom.

På de understöd som avses i reparationsunderstödslagen tillämpas dessutom statsunderstödslagen (688/2001), om inte något annat föreskrivs i reparationsunderstödslagen. I statsunderstödslagen föreskrivs det bl.a. om statsbidragsmyndighetens tillsynsuppgift.

Vid beviljande av understöd för reparation av bostäder för äldre eller för personer med funktionsnedsättning i syfte att främja deras möjligheter att bo hemma, ska enligt 8 § om behovsprövning i reparationsunderstödslagen sökandens hushåll socialt samt på grund av ringa inkomster och förmögenhet bedömt som en helhet vara i en sådan situation att understödet behövs för att reparationerna eller åtgärderna ska kunna genomföras.

I 4 § i statsrådets förordning om reparationsunderstöd för bostadsbyggnader och bostäder (1373/2016) föreskrivs det om månatliga inkomstgränser, enligt vilka hushållets inkomster anses vara ringa om de underskrider dessa när understöd beviljas för ovan avsedda ändamål.

Finansierings- och utvecklingscentralen för boendet ska då vid behandlingen av ansökan om reparationsunderstöd utreda det sökande hushållets fasta inkomster per månad för beviljande av understöd. Finansierings- och utvecklingscentralen för boendet behöver inkomstuppgifter i synnerhet för behandling och beviljande av understöd för reparation av bostäder för äldre och för personer med funktionsnedsättning.

Antalet ansökningar om understöd för reparation av bostäder för äldre och för personer med funktionsnedsättning var 1 113 år 2019 och 892 år 2020.

Rätten för Finansierings- och utvecklingscentralen för boendet att få uppgifter baserar sig på 11 § i reparationsunderstödslagen och 31 § i statsunderstödslagen. Enligt 11 § i reparationsunderstödslagen tillämpas på Finansierings- och utvecklingscentralen för boendets rätt att få uppgifter från en annan myndighet 31 § i statsunderstödslagen, enligt vilken Finansierings- och utvecklingscentralen för boendet med stöd av 2 mom. i egenskap av statsbidragsmyndighet har rätt att utan hinder av sekretessbestämmelserna av andra myndigheter, t.ex. Skatteförvaltningen, få upplysningar som är nödvändiga för skötseln av sina arbetsuppgifter om bl.a. sökandens och mottagarens ekonomiska ställning samt sökandens och mottagarens offentliga stöd.

2.1.10 Kommunernas och samkommunernas rätt att få uppgifter ur inkomstregistret

Kommuner och samkommuner har enligt 13 § 1 mom. 18 och 19 punkten i lagen om inkomstdatasystemet rätt att få uppgifter ur inkomstregistret för bestämmande av de klientavgifter som avses i lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården (734/1992) och i lagen om klientavgifter inom småbarnspedagogiken (1503/2016), för bestämmande av värdet på de servicesedlar som avses i lagen om servicesedlar inom social- och hälsovården (569/2009) och i lagen om småbarnspedagogik (540/2018) samt för att tillgodose rätten att få uppgifter enligt lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (812/2000).

Kommunerna och samkommunerna behöver klientens inkomstuppgifter när det handlar om att fastställa inkomstrelaterade klientavgifter och värdet på servicesedlar. I 14 a § i lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården föreskrivs det om kommunala myndigheters rätt att trots sekretessbestämmelserna få uppgifter som är nödvändiga vid bestämmandet av klientavgiften av de myndigheter och aktörer som avses i bestämmelsen. Enligt 7 § 3 mom. i lagen om servicesedlar inom social- och hälsovården tillämpas i fråga om myndigheternas rätt att få uppgifter och utredningar som behövs för att bestämma värdet på en inkomstrelaterad servicesedel vad som i 14 a § i lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården föreskrivs om myndigheternas rätt att få uppgifter för att klientavgifter ska kunna fastställas.

Med stöd av 21 § i lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården kan en socialvårdsmyndighet av skattemyndigheterna och Folkpensionsanstalten få nödvändiga uppgifter som avses i 20 § ur dessas personregister för utredning av behovet av socialvård, för ordnande

av socialvård och tillhörande åtgärder samt för kontroll av uppgifter som meddelats myndigheterna. Dessa uppgifter kan vara t.ex. klientens inkomstuppgifter.

2.1.11 Medlemsantal och arbetsuppgifter för Inkomstregisterenhetens samarbetsgrupp

Bestämmelser om den samarbetsgrupp som finns till stöd för Inkomstregisterenhetens verksamhet och som förvaltar inkomstdatasystemet och tillsammans med Skatteförvaltningen ansvarar för dess funktion och informationssäkerhet finns i 19 § i lagen om inkomstdatasystemet. Enligt 1 mom. behandlar samarbetsgruppen riktlinjerna för utvecklingen och verksamheten i fråga om inkomstdatasystemet samt samarbetet mellan prestationsbetalare, uppgiftsanvändare och Inkomstregisterenheten i de uppdrag som hänför sig till förvaltning och utveckling av inkomstdatasystemet.

Enligt 2 mom. ska samarbetsgruppen dessutom utvärdera de förfaranden som tillämpas i fråga om sådana administrativa påföljder som beror på försummelser av skyldigheten att lämna uppgifter till inkomstregistret och som omfattas av Skatteförvaltningens behörighet och de förfaranden som tillämpas vid påförande av dessa påföljder samt behandla behoven av att utveckla förfarandena.

Enligt 3 mom. ska samarbetsgruppen även behandla andra uppdrag eller verksamheter som uppgiftsanvändare har och som kan inverka på de uppgifter som förs in i inkomstregistret och på i vilken mån de kan utnyttjas samt sådana planer som anknyter till Inkomstregisterenhetens uppdrag och funktionerna i inkomstdatasystemet.

Bestämmelser om samarbetsgruppens medlemsantal och sammansättning finns i 4 mom. Samarbetsgruppen har en ordförande och högst tolv andra medlemmar, som finansministeriet på framställning av Inkomstregisterenheten utser för viss tid, dock högst fyra år. En av medlemmarna ska utses av Skatteförvaltningen, en av Folkpensionsanstalten och en av Pensionsskyddscentralen. Vidare ska åtminstone en medlem företräda prestationsbetalarna och åtminstone en inkomsttagarna.

I 21 § i lagen föreskrivs det om rapportering om Inkomstregisterenhetens verksamhet. Enligt 1 mom. ska Inkomstregisterenheten årligen lämna samarbetsgruppen en verksamhetsberättelse och enligt 2 mom. ska enheten göra upp en verksamhets- och ekonomiplan för det följande året och en utvecklingsplan som omfattar de tre följande åren. Enligt 3 mom. ska utlåtande om berättelsen och om planerna begäras av uppgiftsanvändarna.

2.2 Bedömning av nuläget

2.2.1 Utöka kretsen av uppgiftsanvändare

Rätten för *Enheten för utredning av grå ekonomi* att i enlighet med 8 § i lagen om Enheten för utredning av grå ekonomi använda Skatteförvaltningens informationssystem för att tillgodose dess lagstadgade rätt att få uppgifter omfattar endast en del av enhetens informationsbehov. En väsentlig del av de uppgifter om socialförsäkring som behövs för att utreda fenomen inom grå ekonomi måste inhämtas från olika socialförsäkringsmyndigheter genom fallspecifika begäranden om uppgifter, vilket medför betydande extra arbete för parterna. Det är också problematiskt långsamt att få uppgifter med dagens metoder. Det finns ett behov av att utveckla tillgången till uppgifter genom att utnyttja den möjlighet att förmedla information som inkomstdatasystemet erbjuder.

Finansierings- och utvecklingscentralen för boendet får de inkomstuppgifter om sökanden och personer i samma hushåll som behövs för beslut om ansökningar om understöd enligt reparationsunderstödslagen av Skatteförvaltningen från den senast verkställda beskattningen eller de inkomstintyg som sökanden lämnat in. Inkomstintyg kan vara lönebesked, pensionsbeslut eller verifikat över förmåner från FPA. Vid användning av uppgifter från den senast verkställda beskattningen på basis av årsinkomsterna är man tvungen att beräkna månadsinkomsterna separat. Det nuvarande förfarandet medför en extra administrativ börda och fördröjningar i handläggningen av ansökningar jämfört med att uppgifterna skulle fås centraliserat från inkomstregistret med hjälp av de dataöverföringsmetoder som registret möjliggör.

Stämningsmännen får de uppgifter som de behöver för att verkställa stämningsdelgivningar bl.a. från Pensionsskyddscentralen på basis av fallspecifika begäranden om uppgifter. Det finns inget formbundet maskinellt förfarande för detta, utan begäranden om uppgifter formuleras fritt och skickas per e-post. Förfarandet är arbetskrävande och långsamt, dessutom upplevs det vara förenat med risker för skyddet av personuppgifter. Ett ändamålsenligt sätt att utveckla förfarandena är att göra det möjligt att få uppgifter direkt ur inkomstregistret.

Rättshjälpsbyråerna samt Ålands rättshjälps- och intressebevakningsbyrå får de uppgifter om ekonomisk ställning som de behöver för sin rättshjälpsverksamhet och som är en förutsättning för lämnande av rättshjälp av myndigheterna, pensions- och försäkringsanstalterna och av sökanden själv. De uppgifter om kundens ekonomiska situation som behövs för ekonomisk rådgivning och skuldrådgivning fås likaså av myndigheterna och sökanden. Dessutom kan uppgifter fås av företag och sammanslutningar. Uppgifterna fås genom fallspecifika begäranden om uppgifter. Det nuvarande förfarandet medför dröjsmål i beslutsfattandet, behov av att begära uppgifter av sökandena och försämrar tillförlitligheten i de uppgifter som ligger till grund för beslutsfattandet. Dessa funktionella brister kan minskas genom att utnyttja uppgifter i inkomstregistret.

Allmänna intressebevakare utnyttjar i stor utsträckning sin rätt enligt lagen om förmyndarverksamhet att få de uppgifter som behövs för att sköta huvudmannens ärenden från olika aktörer. Uppgifterna fås genom fallspecifika begäranden om uppgifter, vilket i synnerhet i början av intressebevakningen medför arbete för både de allmänna intressebevakarna och dem som lämnar uppgifter.

Polisen har omfattande rätt att få uppgifter för att kunna sköta sina uppdrag, men verksamheten skulle på många sätt kunna effektiviseras genom snabbare och automatiserad tillgång till uppgifter. Aktuella uppgifter är nödvändiga för att centralen för utredning av penningtvätt bland ett stort antal rapporter om misstänkta transaktioner ska kunna gallra fram och ta upp till behandling sådana fall där transaktioner som en person har utfört är i betydande disproportion till personens lagliga inkomstnivå, vilket kan tyda på att de medel som ingår i transaktionen har sitt ursprung i brottslig verksamhet. Med nuvarande metoder är gallringsarbetet långsamt och delvis slumpmässigt och kan leda till att en del av de fall där det finns tecken på grå ekonomi de facto inte behandlas av centralen. I samband med sina olika uppdrag inom förebyggande och utredning av brott ställs polisen också inför situationer där man snabbt måste kunna utreda om det finns skäl att misstänka t.ex. arbetsrelaterat utnyttjande eller människohandel. Vid förfarandet för föreläggande av böter och ordningsbot kan man minska antalet onödiga överklaganden och påskynda förfarandet, om man genast kan kontrollera den misstänktes påståenden om ändrade inkomster i inkomstregistret.

Inom *migrationsförvaltningen* håller antalet ansökningar som avgörs av Migrationsverket, arbets- och näringsbyrån och NTM-centralen på att öka, och då målet i enlighet med regerings-

programmet är att öka den arbets- och utbildningsbaserade invandringen samt Finlands internationella attraktionskraft för experter bör ansökningsprocessen göras snabbare, effektivare och smidigare. I det nuvarande förfarandet är efterhandskontrollen i realtid av de tillstånd som Migrationsverket beviljar också en utmaning. I praktiken fokuserar kontrollen på ansökningar om fortsatt tillstånd, vilket kan fördröja upptäckten av missbruk. Ett ändamålsenligt sätt att främja målen skulle vara att göra det möjligt att förmedla aktuella uppgifter ur inkomstregistret för migrationsförvaltningens behov.

I *Tullens* verksamhet skulle möjligheten att snabbare få uppgifter främja bl.a. spårningen av vinning av brott och kriminalunderrättelseverksamheten i anslutning till förhindrande, avslöjande och utredning av brott, i synnerhet när verksamheten gäller företagsverksamhet. Vid in- drivning som riktar sig till privatpersoner är man i det nuvarande förfarandet i praktiken tvungen att begära inkomstuppgifter av Skatteförvaltningen som enskilda förfrågningar per e-post i brist på behövliga tekniska gränssnitt. Om Tullen skulle få omfattande tillgång till behövliga uppgifter ur inkomstregistret i realtid skulle den kunna effektivisera verksamheten på olika sätt.

I samband med social- och hälsovårdsreformen i början av 2023 överförs bestämmandet av klientavgifter enligt lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården och bestämmandet av värdet på servicesedlar enligt lagen om servicesedlar inom social- och hälsovården till *väl- färdsområdena* från kommunerna och samkommunerna. De arbetsuppgifter som avses i lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården överförs likaså från kommunerna och samkommunerna till välfärdsområdena. De ändringar som ska göras i de nämnda lagarna gäl- lande överföringen är stadfästa och träder i kraft den 1 januari 2023. Likaså har 14 a § i lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården ändrats så att den rätt till uppgifter som den kommunala myndigheten nu har enligt den lagen överförs till välfärdsområdena.

Ur ett dataskyddsperspektiv upplever flera av de ovannämnda uppgiftsanvändarna att tillgången till uppgifter med nuvarande varierande metoder är förknippad med risker, då behandlingen av uppgifterna ofta sker manuellt och därmed oundvikligen också är felbenägen, vilket också kan leda till brister i uppgifternas riktighet och aktualitet.

2.2.2 Arbetsuppgifter och medlemsantal för Inkomstregisterenhetens samarbetsgrupp

Inkomstregisterenhetens samarbetsgrupp ska fungera som en samarbetsplattform mellan In- komstregisterenheten och dess olika intressentgrupper och trygga möjligheten för uppgiftsan- vändare samt företrädare för prestationsbetalare och inkomsttagare att delta i det intressent- gruppssamarbete som stöder Inkomstregisterenhetens verksamhet. Statens revisionsverk har i sin revisionsberättelse om inkomstdatasystemet 3/2021, Införande av inkomstregistret och re- gistrets inverkan, bl.a. ägnat uppmärksamhet åt samarbetsgruppen, dess sammansättning och påverkansmöjligheter. Revisionsberättelsens iakttagelser om att det är motiverat att social- och hälsovårdsministeriet deltar i samarbetsgruppen, eftersom det i gruppens uppgifter bl.a. ingår att främja möjligheterna att utnyttja inkomstregistret, och att löneadministrationen och uppgifts- lämnarna har varit betydligt mindre delaktiga i utvecklingsarbetet, liksom den nu föreslagna ökningen av antalet användare av uppgifterna i inkomstregistret, ger anledning att se över be- stämmelsen om samarbetsgruppens sammansättning och medlemsantal.

Vid beredningen och inrättandet av det positiva kreditupplysningsregister som ingår i regerings- programmet för statsminister Sanna Marins regering har man beslutat att inrätta registret i an- slutning till inkomstregistret. Inkomstregisterenheten är personuppgiftsansvarig. Kreditupplys- ningsregistret är juridiskt och funktionellt ett helt separat register från inkomstregistret, även om det i enlighet med 14 § i lagen om ett positivt kreditupplysningsregister i kreditupplysnings- registret ska registreras de uppgifter i inkomstregistret som är nödvändiga vid beräkningen av

en registrerats brutto- och nettotinkomster. De intressentgrupper som är kopplade till Inkomstregisterenhetens verksamhet som förvaltare av inkomstdatasystemet är helt andra än de som förvaltar det positiva kreditupplysningsregistret. Därför är det motiverat att precisera de arbetsuppgifter för Inkomstregisterenhetens samarbetsgrupp som anges i lagen om inkomstdatasystemet.

3 Målsättning

Syftet med utvidgningen av kretsen av uppgiftsanvändare som har rätt att få uppgifter ur inkomstregistret är att utnyttja de möjligheter som inkomstdatasystemet erbjuder för att främja digitaliseringen inom myndighetsverksamheten genom att utvidga användningsområdet för inkomstregistrets uppgifter i verksamheten för nya användare och på så sätt skapa förutsättningar för att effektivisera uppgiftsanvändarnas verksamhet, minska den administrativa bördan för olika parter, påskynda beslutsfattandet och förbättra riktigheten och aktualiteten i de uppgifter som används.

Syftet är också att förbättra dataskyddet genom att övergå från utbyte av uppgifter med traditionella metoder, vilket ofta innefattar manuell behandling och därmed risker för fel, till att använda ett informationssystem som utnyttjar den senaste tekniken, där utlämnandet av uppgifter sker genom en skyddad förbindelse på ett förbundet sätt med fastställda användarrättigheter och ett tekniskt inbyggt dataskydd som standard.

Genom ändringar i sammansättningen av och antalet medlemmar i inkomstregistrets samarbetsgrupp effektiviseras dess verksamhet.

4 De viktigaste förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

Utöka kretsen av användare av inkomstdatasystemet

Det föreslås att lagen om inkomstdatasystemet ändras så att kretsen av uppgiftsanvändare som har rätt att få uppgifter utvidgas så att uppgifter ur inkomstregistret får lämnas ut till Skatteförvaltningens enhet för utredning av grå ekonomi, Tullen, Finansierings- och utvecklingscentralen för boendet, Migrationsverket, rättshjälpsbyrån och Ålands rättshjälps- och intressebevakningsbyrå, allmänna intressebevakare, stämningsmän och polisen för deras lagstadgade användningsändamål. Rätten att få uppgifter ur inkomstregistret för arbets- och näringsbyråerna och NTM-centralerna, som redan har denna rätt, ska utvidgas till att gälla uppgifter som behövs för skötseln av deras arbetsuppgifter inom migrationsförvaltningen.

I och med att arbetsuppgifter inom social- och hälsovården överförs från kommunerna och samkommunerna till välfärdsområdena föreslås det att kommunernas och samkommunernas rätt att få uppgifter på motsvarande sätt överförs till välfärdsområdena.

Genom förslagen utvidgas inte de nämnda aktörernas rätt att få uppgifter innehållsmässigt, utan det är fråga om uppgifter som de också i övrigt har rätt att få trots sekretessbestämmelserna.

Sammansättningen hos och uppgifterna för inkomstdatasystemets samarbetsgrupp

När antalet användare av uppgifter i inkomstregistret ökar är det också motiverat att öka antalet medlemmar i Inkomstregisterenhetens samarbetsgrupp. Bestämmelsen om samarbetsgruppens

sammansättning och medlemsantal i lagen om inkomstdatasystemet ändras genom att medlemsantalet utökas så att samarbetsgruppen utöver ordföranden har 17 medlemmar i stället för nuvarande 12. I fråga om samarbetsgruppens sammansättning föreslås att utöver de medlemmar som Skatteförvaltningen, Folkpensionsanstalten och Pensionsskyddscentralen utsett ska en medlem utses av social- och hälsovårdsministeriet. Dessutom föreslås det att minimiantalet företrädare för prestationsbetalarna höjs från en till två. I överensstämmelse med vedertagen praxis föreslås det dessutom att ordföranden ska utses av finansministeriet och två medlemmar av Inkomstregisterenheten.

Bestämmelserna om samarbetsgruppens uppgifter preciseras med anledning av inrättandet av det positiva kreditupplysningsregistret så att samarbetsgruppen inte ska behandla ärenden som gäller det positiva kreditupplysningsregistret. Ordnanandet av samarbetet mellan Inkomstregisterenheten och dess intressentgrupper i anslutning till det positiva kreditupplysningsregistret har bedömts i samband med inrättandet av kreditupplysningsregistret och beredningen av lagstiftningen om det, och det ansågs inte finnas något behov av att ordna samarbetet i en viss lagstadgat organiserad form.

4.2 EU-rättslig bedömning av förslagen

I lagförslaget tillämpas det nationella handlingsutrymme som grundar sig på den allmänna dataskyddsförordningen till den del det inkluderar särskilda bestämmelser om behandling av personuppgifter. Behandlingen av personuppgifter ska bygga på en sådan allmän rättslig grund som avses i artikel 6 i den allmänna dataskyddsförordningen. Som rättslig grund för den behandling av personuppgifter som Inkomstregisterenheten utför i anknytning till inkomstdatasystemet lämpar sig artikel 6.1 c och e i den allmänna dataskyddsförordningen. Enligt artikel 6.1 c är behandling av personuppgifter laglig när behandlingen är nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige. Enligt artikel 6.1 e är behandling av personuppgifter laglig när behandlingen är nödvändig för att utföra en uppgift av allmänt intresse eller som ett led i den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning. Med tanke på att lagen om inkomstdatasystemet redan ålägger Inkomstregisterenheten uppgiften att i egenskap av personuppgiftsansvarig föra ett register samt lämna ut uppgifter till de mottagare som har rätt till dem, är den primära rättsliga grunden för behandling av personuppgifter i registret artikel 6.1 c i den allmänna dataskyddsförordningen, vilken fastställer den registrerades rättigheter. De nya föreslagna bestämmelserna om utlämnande av uppgifter närmast kompletterar den gällande lagen genom att utvidga den krets av uppgifts användare till vilka Inkomstregisterenheten kan lämna inkomstuppgifter ur registret. Behandlingen är dock samtidigt förbunden med det utförande av en uppgift av allmänt intresse eller den myndighetsutövning som avses i artikel 6.1 e.

Personuppgiftsbehandlingen kan inte grunda sig direkt på de ovannämnda punkterna i den allmänna dataskyddsförordningen, utan grunden för behandlingen ska enligt artikel 6.3 fastställas i enlighet med unionsrätten eller en medlemsstats nationella rätt som den personuppgiftsansvarige omfattas av. Eftersom det inte finns någon unionsrätt om detta måste det i nationell lag föreskrivas separat om behandling av personuppgifter i anslutning till inkomstdatasystemet. Tillämpningen av det nationella handlingsutrymme grundar sig på artikel 6.3 i dataskyddsförordningen, enligt vilken bestämmelserna i dataskyddsförordningen kan anpassas med särskilda bestämmelser om t.ex. vilken typ av uppgifter som ska behandlas, vilka registrerade som berörs, utlämnande av personuppgifter och ändamålsbegränsningar för behandlingen. När behandlingen grundar sig på artikel 6.1 c i den allmänna dataskyddsförordningen ska medlemsstatens lagstiftning uppfylla ett mål av allmänt intresse och vara proportionell mot det legitima mål som eftersträvas. När behovet av bestämmelser om den nationella behandlingen av personuppgifter bedöms ska dessutom en riskbaserad metod iakttas. Nödvändigheten och proportionaliteten i

tillämpningen av det handlingsutrymme som ingår i lagförslaget samt dess konsekvenser för skyddet av de mänskliga och grundläggande rättigheterna bedöms i avsnitt 8.

Inkomstregisterenhetens åtgärder för att skydda personuppgifter

I egenskap av personuppgiftsansvarig ansvarar Inkomstregisterenheten för skyddet och den legitima behandlingen av de personuppgifter som finns i inkomstregistret. Inkomstregisterenheten ansvarar bl.a. för att uppgifterna som behandlas är adekvata, relevanta och inte för omfattande i förhållande till de ändamål för vilka de behandlas (uppgiftsminimering) i enlighet med artikel 5.1 c i dataskyddsförordningen. Vid utlämnandet av uppgifter till uppgiftsanvändarna ansvarar Inkomstregisterenheten också för att det till uppgiftsanvändarna i enlighet med deras lagstadgade rätt till uppgifter endast lämnas sådana uppgifter som uppgiftsanvändaren har rätt att få för det aktuella användningsändamålet och som är behövliga eller nödvändiga för detta användningsändamål, samt för att det till uppgiftsanvändarna inte lämnas uppgifter som är onödiga för ett specifikt användningsändamål. I praktiken genomförs detta med hjälp av användar- och ändamålsspecifika åtkomstprofiler som definieras på förhand i inkomstdatasystemet. Inkomstregisterenheten går tillsammans med varje uppgiftsanvändare uppgiftsspecifikt igenom innehållet i användarens lagstadgade rätt till uppgifter och definierar separat varje enskild uppgift i inkomstregistret utifrån till vilken uppgiftsanvändare och för vilket användningsändamål en enskild uppgift i inkomstregistret kan lämnas ut. Antalet åtkomstprofiler som definieras för varje uppgiftsanvändare motsvarar det antal olika användningssituationer som identifierats för den aktuella uppgiftsanvändaren. Det finns ingen teknisk gräns för antalet åtkomstprofiler i inkomstdatasystemet. När en uppgiftsanvändare ber om uppgifter ur inkomstregistret, ska användaren alltid separat meddela för vilket specifikt ändamål och för vilken användningssituation uppgifterna begärs, varvid uppgiftsanvändaren endast får de uppgifter ur inkomstregistret som på förhand definierats för utlämning i denna användningssituation. I praktiken innebär detta till exempel att det i inkomstregistret finns en betydande mängd uppgifter som aldrig lämnas ut till vissa uppgiftsanvändare i någon som helst användningssituation och uppgifterna kan endast utnyttjas av de uppgiftsanvändare som med fog behöver dem i sin egen verksamhet.

Avsikten är att utlämnandet av uppgifter ur inkomstregistret ska skötas på ovannämnda sätt också för de föreslagna nya uppgiftsanvändarna. I praktiken har Inkomstregisterenheten förberett sig på de nya uppgiftsanvändarna alltsedan hösten 2021 och i samarbete med dessa redan nästan slutfört definitionen av alla olika användningssituationer för uppgifterna samt de tillhörande åtkomstprofilerna. Inkomstregisterenheten har således förberett sig på de nya uppgiftsanvändarna redan under en längre tid och i samarbete med dessa säkerställt att de nya uppgiftsanvändarnas rätt till information tillgodoses i olika användningssituationer i enlighet med deras lagstadgade rätt att få uppgifter och att det inte heller till nya uppgiftsanvändare lämnas onödiga uppgifter eller uppgifter som de utifrån sin egen rätt till information inte har rätt att få ur inkomstregistret.

Inkomstregisterenheten följer också upp och övervakar utlämnandet av uppgifter ur inkomstregistret till uppgiftsanvändarna. Dessutom förutsätter Inkomstregisterenheten att användarrättigheter till inkomstregistret beviljas endast de personer som verkligen behöver uppgifterna för utförandet av sina arbetsuppgifter. Inkomstregisterenheten följer upp användningen av olika åtkomstprofiler och vidtar utredningsåtgärder om avvikelser uppdagas. Inkomstregisterenheten förutsätter också att uppgiftsanvändarna regelbundet kontrollerar att användarrättigheterna till inkomstregistret är uppdaterade och att personer som inte längre behöver uppgifterna för utförandet av sina arbetsuppgifter inte heller har kvar sina användarrättigheter. Dessutom tillhandahåller Inkomstregisterenheten uppgiftsanvändarna loggrapporter över användningen, med hjälp av vilka uppgiftsanvändarna kan övervaka användningen av inkomstregistrets uppgifter bland

tjänstemännen i den egna organisationen. Inkomstregisterenheten har sålunda genom flera åtgärder säkerställt att uppgifter inte lämnas ut utan orsak och att de uppgifter som lämnas ut inte innehåller information som är onödig med tanke på ett visst, enskilt användningsändamål.

Inkomstregisterenheten har redan tidigare i enlighet med artikel 35 i dataskyddsförordningen genomfört en konsekvensbedömning avseende dataskydd för inkomstdatasystemet, där olika risker i anslutning till behandlingen av personuppgifter i inkomstdatasystemet och systemets datasäkerhet beaktas, liksom åtgärderna som genomförts för att minimera dessa risker. Inkomstregisterenheten håller på med en uppdatering av konsekvensbedömningen för de föreslagna nya uppgiftsanvändarna och kommer i bedömningen att beakta de nya risker som förändringen eventuellt medför för inkomstdatasystemets funktion samt förändringens eventuella återverkningar på inkomstregistrets befintliga förfaranden och utlämnandet av uppgifter till inkomstregistrets nuvarande uppgiftsanvändare. De föreslagna nya uppgiftsanvändarnas anslutning till inkomstregistret bedöms i sig inte ha några betydande konsekvenser för förfarandena i inkomstregistret, eftersom de nya uppgiftsanvändarna ansluter sig enligt samma principer och samma etablerade förfaranden som Inkomstregisterenheten redan i flera år tillämpat på inkomstregistrets verksamhetsmiljö och inkomstregistrets nuvarande uppgiftsanvändare.

Inkomstregisterenheten har vidtagit och kommer att vidta alla tillgängliga, rimliga åtgärder för att säkerställa att uppgifter endast lämnas ut för att tillgodose de aktuella myndigheternas lagstadgade rätt att få uppgifter i enskilda, motiverade fall. Det bör dock noteras att flera tiotals miljoner enskilda utlämnanden av uppgifter ur inkomstregistret sker varje månad och att denna mängd kommer att öka ytterligare i och med de nya uppgiftsanvändarna. Inkomstregisterenheten är inte heller den myndighet som handlägger ärendet eller sköter en lagstadgad uppgift för vilken inkomstuppgifterna i inkomstregistret behövs i praktiken. Inkomstregisterenheten har därför ingen faktiskt möjlighet att i varje enskilt fall kontrollera att uppgiftsanvändaren har ett konkret pågående ärende som kräver inkomstuppgifter från inkomstregistret, utan måste i detta fall förlita sig på uppgiftsanvändarnas meddelande om saken, det vill säga i praktiken den informationssökning som uppgiftsanvändaren gör i registret. Inkomstregisterenhetens kontrollmetoder tillämpas i detta fall främst i efterhand och detta gäller också utlämnande av uppgifter till de nuvarande användarna av uppgifter i inkomstregistret. Det bör dock noteras att alla uppgiftsanvändare i inkomstregistret är myndigheter eller aktörer som utför lagstadgade uppgifter, till vilka uppgifter lämnas ut ur inkomstregistret för att tillgodose den lagstadgade rätten att få uppgifter. Om det uppdragas att en uppgiftsanvändare eller dess enskilda tjänsteman utan orsak har sökt uppgifter ur inkomstregistret kan detta medföra åtgärder i anslutning till tjänsteansvar eller straffrättsligt ansvar som föreskrivs annanstans i lag.

4.3 De huvudsakliga konsekvenserna

För de nya uppgiftsanvändarna och de myndigheter och andra aktörer som lämnar ut uppgifter till dem har reformen samma konsekvenser som införandet av inkomstdatasystemet har haft för de aktörer som redan kommit att omfattas av systemet som uppgiftsanvändare eller som anmälningsskyldiga prestationsbetalare. Uppgifter om inkomsttagare för de användningsändamål som föreslås för de nya uppgiftsanvändarna kommer att börja lämnas ut via inkomstdatasystemet. Detta får motsvarande konsekvenser som införandet av inkomstdatasystemet har haft för de nuvarande användarna.

Att uppgifterna ska börja förmedlas via inkomstregistret minskar den administrativa börda som de nuvarande förfarandena medför för aktörerna. Det gäller situationer där de nya användarna, såsom rättshjälps- och intressebevakningsmyndigheterna samt Finansierings- och utvecklingscentralen för boendet, för närvarande är tvungna att själva begära de behövliga uppgifterna ur inkomstregistret av inkomsttagarna.

Gemensamma fördelar uppstår för alla tack vare det förbättrade dataskyddet i samband med övergången från de nuvarande dataöverföringsmetoderna, som är förenade med risker för fel, till användning av ett informationssystem som utnyttjar den senaste tekniken och har ett tekniskt inbyggt dataskydd som standard. Till det maskinella utlämnandet av uppgifter genom en skyddad förbindelse på ett formbundet sätt och med fastställda användarrättigheter hör också arrangemang som förbättrar den registrerades ställning och som hör till inkomstdatasystemets egenskaper, såsom insamling av fullständiga logguppgifter och en lättanvänd möjlighet för den registrerade att granska sina uppgifter i inkomstregistret via en e-tjänst.

Prestationsbetalare som för närvarande lämnar ut uppgifter till de nya uppgiftsanvändarna befrias i praktiken från denna skyldighet till den del de uppgifter som de nya uppgiftsanvändarna behöver i sin verksamhet kan fås från inkomstregistret. För löneutbetalare slopas dessa skyldigheter i fråga om de uppgifter som förts in i inkomstregistret med stöd av 24 § i lagen om inkomstdatasystemet och som avses i lagens 6 och 7 §. Det finns inga kvantitativa uppgifter om ekonomiska och andra fördelar för de aktörer som lämnar uppgifter av att dessa skyldigheter upphör.

För uppgiftsanvändare innebär reformen olika möjligheter att automatisera verksamhetsprocesser samt att minska mängden manuellt arbete och fallspecifika begäranden om uppgifter. Uppgifter som saknas behöver inte i samma utsträckning begäras av prestationsbetalarna. Behandlingsprocesserna effektiviseras, informationens aktualitet förbättras och beslutsfattandet påskyndas, vilket medför fördelar både för uppgiftsanvändarna och, beroende på situationen, även för deras kunder.

Reformen främjar bekämpningen av brottslighet och grå ekonomi samt uppnåendet av målen för säkerheten och migrations- och arbetskraftspolitiken i och med att de ansvariga myndigheterna får tillgång till mer aktuell information på ett effektivare sätt.

Av den ekonomiska nytta som tillfaller privatpersoner, företag, sammanslutningar och den offentliga ekonomin genom olika mekanismer kan den mest konkreta nyttan uppnås genom polisens och Tullens åtgärder för bekämpning av ekonomisk brottslighet. Det finns inte tillräcklig information för att tillförlitligt kvantifiera dessa eller andra ekonomiska fördelar med reformen.

Utvidgningen av kretsen av uppgiftsanvändare påverkar inte utgifterna för Inkomstregisterenhets kontinuerliga verksamhet. De engångsåtgärder som föranleds av utvidgningen kan finansieras under moment 28.70.21 inom ramen för den finansiering som redan beviljats till Inkomstregisterheten.

5 Remissvar

Utkastet till regeringsproposition sändes på remiss den 26 april 2022 och tidsfristen för utlåtanden löpte ut den 31 maj 2022. Begäran om utlåtande skickades till 29 aktörer, av vilka 13 yttrade sig. Totalt 15 remissinstanser yttrade sig.

Pensionsskyddscentralen, Migrationsverket, justitieministeriet, Polisstyrelsen, staben för Gränsbevakningsväsendet, social- och hälsovårdsministeriet, Företagarna i Finland rf, Dataombudsmannens byrå, Domstolsverket, arbets- och näringsministeriet, Arbetspensionsförsäkrarna TELA ry, Sysselsättningsfonden, Arbetslöshetskassornas Samorganisation rf, Skatteförvaltningens enhet för utredning av grå ekonomi och Skattebetalarnas Centralförbund rf har lämnat sina utlåtanden om propositionen.

Kärnan i remissvaren gäller synpunkter på dataskyddet i utlåtandena från justitieministeriet och Dataombudsmannens byrå.

Justitieministeriet understöder målen med propositionsutkastet i sin helhet och anser att propositionsutkastet beretts ytterst noggrant med tanke på skyddet av personuppgifter, men att man i propositionen delvis behöver förtydliga redogörelsen för tillämpningen av det nationella handlingsutrymmet som dataskyddsförordningen medger och vilka bestämmelser i förordningen detta grundar sig på. Likaså är det motiverat att granska om regleringen på det sätt som avses i förordningen uppfyller ett mål av allmänt intresse och är proportionell mot det mål som eftersträvas. Vid den fortsatta beredningen bör också den rättsliga grunden för behandlingen som avses i artikel 6.1 i dataskyddsförordningen identifieras i den föreslagna regleringen.

Med anledning av justitieministeriets remissvar kompletterades motiveringen med bl.a. ett separat avsnitt om tillämpningen av det nationella handlingsutrymmet och dess lagstiftningsgrund enligt förordningen, en beskrivning av det allmänna intresset och proportionaliteten i lagstiftningen samt en redogörelse för den rättsliga grunden för den föreslagna regleringen.

Dataombudsmannens byrå konstaterar att propositionen inte tar ställning till hur inkomstdatasystemet tillgodoser olika myndigheters rätt att få uppgifter så att det till varje myndighet i en enskild situation endast utlämnas de uppgifter som är nödvändiga för den aktuella behandlingen. Enligt utlåtandet bör man identifiera och bedöma riskerna för skyddet av personuppgifter samt bedöma behovet av att utföra en konsekvensbedömning i enlighet med artikel 35 i dataskyddsförordningen eller uppdatera den befintliga konsekvensbedömningen. I propositionen beskrivs det inte heller tillräckligt noggrant vilka förhands- eller efterhandskontroller som gäller i samband med utlämnandet av uppgifter i nuläget eller som avses gälla efter ändringarna.

Med anledning av remissvaret från Dataombudsmannens byrå kompletterades motiveringarna genom att utförligare beskriva tillgodoseendet av rätten att få uppgifter, lyfta fram den pågående uppdateringen av Inkomstregisterenhetens befintliga konsekvensbedömning avseende dataskyddet och redogöra för kontrollåtgärderna i anslutning till utlämnandet av uppgifter.

Däremot är det inte möjligt för Inkomstregisterenheten att på det sätt som förutsätts i remissvaret säkerställa att det i varje enskilt fall endast lämnas ut de uppgifter som krävs för behandling av det aktuella ärendet. Förutsättningen för att uppnå det ovannämnda målet är nämligen oundvikligen att den som lämnar ut uppgifter i någon slags fiktiv förbehandling av det aktuella ärende tillsammans med myndigheten som begär uppgifterna bedömer vilka uppgifter som krävs för att lösa det aktuella fallet, med hänsyn till alla dess särdrag. Ett sådant förfarande har inte framkommit i något som helst informationsutbyte mellan myndigheter när det gäller exempelvis beredningen av lagstiftningen om inkomstdatasystemet eller införandet av systemet.

Dataombudsmannens byrå anser det dessutom vara motiverat att förklara den lagstiftningslösning som gäller den personuppgiftsansvariges ansvar i lagen om inkomstdatasystemet i förhållande till kraven i dataskyddsförordningen och att bedöma behovet av att revidera 4 § i lagen.

Avsikten är att en bedömning av bestämmelserna om den personuppgiftsansvariges ansvar, som inte har ändrats sedan lagen trädde i kraft, ska inledas under innevarande höst, men detta ärende är så vittsyftande på olika sätt att det inte kan genomföras i samband med den aktuella propositionen.

De övriga remissinstanserna har i allmänhet understött de föreslagna ändringarna, med vissa preciserings- och motiveringar, vilka föranlett att motiveringarna delvis kompletterats och preciserats. Staben för Gränsbevakningsväsendet framförde i sitt utlåtande av den 7 juni 2022 ett

önskemål om att i lag Gränsbevakningsväsendet tilldelas samma rätt att få uppgifter ur inkomstregistret som föreslås för Tullen och polisen i propositionsutkastet. Ministeriet och Skatteförvaltningen har först nu fått kännedom om önskemålet och det har inte kunnat beaktas i detta sammanhang, utan ärendet bedöms i ett senare skede av inkomstdatasystemets utveckling. Också det önskemål som Arbetslöshetskassornas Samorganisation rf framförde i remisskedet om att arbetslöshetskassornas rätt att få uppgifter ska utvidgas till att gälla också uppgifter som behövs för behandlingen av en ansökan om medlemskap i en arbetslöshetskassa, ska bedömas senare

6 Specialmotivering

6.1 Lagen om inkomstdatasystemet

13 § Uppgiftsansvändares rätt att få uppgifter ur inkomstdatasystemet. Till förteckningen i 1 mom. över uppgiftsansvändare som får uppgifter ur inkomstdatasystemet fogas bestämmelser om utlämnande av uppgifter till nya uppgiftsansvändare samt om de ändamål för vilka uppgifterna lämnas ut. Användarnas behov av att få uppgifter ur inkomstregistret samt deras rätt att trots sekretessbestämmelserna få dessa uppgifter av prestationsbetalare eller andra uppgiftsansvändare med stöd av någon annan lag på det sätt som förutsätts i det inledande stycket i 1 mom. beskrivs i avsnitten 2.1.3–2.1.11.

När bestämmandet av i 18 och 19 punkten avsedda klientavgifter enligt lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården och värdet på servicesedlar enligt lagen om servicesedlar inom social- och hälsovården, vilket för närvarande hör till kommunernas och samkommunernas arbetsuppgifter, överförs till välfärdsområdena får välfärdsområdena den rätt till information som kommunerna och samkommunerna har för skötseln av dessa uppgifter. Detsamma gäller den rätt att få uppgifter som anges i lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården. Välfärdsområdenas rätt att få uppgifter anges i momentets 18 punkt.

Kommuners och samkommuners rätt enligt momentets gällande 18 och 19 punkter att ur inkomstregistret få uppgifter för bestämmande av klientavgifter enligt lagen om klientavgifter inom småbarnspedagogiken och för bestämmande av värdet på servicesedlar enligt lagen om småbarnspedagogik anges i 19 punkten.

De gällande bestämmelserna i momentets 23 punkt om utlämnande av uppgifter till arbets- och näringsbyråer, till närings-, trafik- och miljöcentraler och till närings-, trafik- och miljöcentralernas samt arbets- och näringsbyråernas utvecklings- och förvaltningscenter delas delvis förändrade upp i tre olika punkter.

I momentets 23 punkt föreskrivs det om utlämnande av uppgifter till närings-, trafik- och miljöcentralernas samt arbets- och näringsbyråernas utvecklings- och förvaltningscenter i den omfattning som anges i lagen 680/2022, som redogörs för nedan, och om överlåtelse av uppgifter till dessa samt till arbets- och näringsbyråerna för verkställigheten av den temporära lagen om försök med rekryteringsstöd (20/2022) föreskrivs i den nya 23 b punkten. Den gällande 23 punkten, som ändrats genom lagen om ändring av 13 § i lagen om inkomstdatasystemet 22/2022, gäller på grund av det temporära rekryteringsförsöket temporärt från 1 mars 2022 till 31 december 2033.

Den separata 23 b punkten, som gäller temporärt, förtydligar bestämmelserna och underlättar genomförandet av senare ändringar, då det i punkten föreskrivs separat om de rättigheter att få uppgifter som avses vara permanenta. Av arbets- och näringsbyråerna hör uppdrag i anslutning

till försöket med rekryteringsstöd enligt lagen om försöket med rekryteringsstöd till Sydöstra Finlands arbets- och näringsbyrå, vilket ska beaktas i ordalydelsen.

Momentets 23 punkt har ändrats genom två lagar som utfärdats den 8 juli 2022 och träder i kraft den 1 januari 2023, vilka möjliggör utlämnandet av uppgifter till de aktörer som avses i 23 punkten för genomförande av den utbildning inom omställningsskyddet som föreskrivs i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice (916/2012). Av dessa har i lagen om ändring av 13 § i lagen om inkomstdatasystemet (679/2022) 13 § 1 mom. 23 punkten ändrats sådan den lyder i lag 22/2022, vilket tar hänsyn till den temporära giltigheten hos ändringen i anslutning till rekryteringsförsöket. Genom lagen om ändring av 13 § i lagen om inkomstdatasystemet (680/2022) ändrades 23 punkten sådan den lyder i lag 176/2019, och den var avsedd att vara i kraft efter att lag 22/2022 upphör att gälla den 31 december 2033, men den stadfästes träda i kraft den 1 januari 2023.

Det föreslås att de nämnda temporära lagarna 679/2022 och 22/2022 upphävs (lagförslag 1) och att bestämmelserna om utlämnande av uppgifter i anslutning till utbildning inom omställningsskyddet inkluderas i 23 punkten som nu ändras.

Om arbets- och näringsbyråernas och närings-, trafik- och miljöcentralernas rätt att få uppgifter föreskrivs i momentets 25 punkt. Deras rätt att få uppgifter utvidgas till den del de anknyter till migrationsförvaltningens arbetsuppgifter så att de utöver de nuvarande användningsändamålen enligt 23 punkten, vilka inkluderar användning av uppgifterna för verkställande av utbildning inom omställningsskyddet, kan få uppgifter för delbeslut om uppehållstillstånd för arbetstagare och uppehållstillstånd för företagare enligt utlänningslagen. Uppdrag enligt lönegarantilagen och lagen om lönegaranti för sjömän hör av de myndigheter som nämns i den nuvarande 23 punkten till arbets- och näringsbyrån samt närings-, trafik- och miljöcentralen, och bestämmelser om den rätt att få uppgifter som verkställigheten av dem förutsätter ska likaså finnas i 25 punkten.

Till 24 punkten fogas en bestämmelse om Migrationsverkets rätt att få uppgifter för handläggning av och för beslut och övervakning i ärenden som gäller utlänningars inresa, utresa och vistelse enligt de fyra lagar som nämns i punkten samt för prövning av ansökan om naturalisation enligt medborgarskapslagen.

Bestämmelserna i de gällande 24 och 25 punkterna om utökningsmyndigheternas och landskapet Ålands och dess myndigheters och kommuners rätt att få uppgifter flyttas och blir nya 26 och 33 punkter.

Enligt den nya 27 punkten ska uppgifter ur inkomstregistret lämnas ut till Enheten för utredning av grå ekonomi för fenomenutredningar enligt lagen om Enheten för utredning av grå ekonomi.

Enligt den nya 28 punkten ska uppgifter ur inkomstregistret lämnas ut till Tullen för utförande av Tullens brottsbekämpningsuppdrag enligt tullagstiftningen och förundersökningslagen, dvs. uppdrag som gäller förhindrande, avslöjande och utredning av tullbrott samt uppgifter som gäller beskattning, skattekontroll och indrivning av skatter enligt unionens tullkodex och tullagen. Inom Tullens brottsbekämpning används uppgifter ur inkomstregistret i synnerhet för utredning i fråga om en förverkandepåföljd som avses i 1 kap. 2 § 1 mom. 2 punkten i förundersökningslagen och som döms ut med anledning av ett brott samt utdömande av en förverkandepåföljd som avses i 10 kap. i strafflagen (39/1889).

Enligt den nya 29 punkten ska uppgifter ur inkomstregistret lämnas ut till polisen för skötsel av uppdrag som gäller förhindrande, avslöjande och utredning av brott enligt polislagen och förundersökningslagen samt för utfärdande av bötes- och straffyrkande.

Enligt den nya 30 punkten ska uppgifter ur inkomstregistret lämnas ut till de rättshjälpsbyråer som avses i lagen om statens rättshjälps- och intressebevakningsdistrikt och till Ålands rätts-
hjälp- och intressebevakningsbyrå för skötseln av de uppdrag som föreskrivs i 10 § i rätts-
hjälp- och intressebevakningslagen samt för skötseln av de uppdrag som föreskrivs i 1 § 1 mom. 2–4 punkten i lagen om ekonomisk rådgivning och skuldrådgivning.

Enligt den nya 31 punkten ska uppgifter ur inkomstregistret lämnas ut till stämningsmän enligt 1 § i lagen om stämningsmän för delgivningsuppdrag enligt den lagen. Däremot är det enligt justitieministeriets bedömning inte nödvändigt att utsträcka rätten att få uppgifter ur inkomstregistret till att gälla de i 6 § 1 mom. i lagen om stämningsmän nämnda andra aktörer som har rätt att verkställa delgivning, eftersom uppgifterna i inkomstregistret i dessa fall inte behövs för att verkställa delgivning.

Enligt den nya 32 punkten ska uppgifter ur inkomstregistret lämnas ut till Finansierings- och utvecklingscentralen för boendet för skötseln av de uppdrag som föreskrivs i lagen om reparationsunderstöd för bostadsbyggnader och bostäder.

I 2 mom. föreskrivs om utlämnande av uppgifter till allmänna intressebevakare. Det nuvarande 2 mom. blir ett nytt 3 mom.

Ett nytt moment behövs på grund av den regleringslösning som tillämpas i 1 mom. Det föreskrivs inte om förmånstagares rätt att få uppgifter på det sätt som förutsätts i den inledande satsen i 1 mom., så att intressebevakare trots sekretessbestämmelserna och andra begränsningar som gäller erhållande av uppgifter med stöd av någon annan lag, i det här fallet lagen om förmyndarverksamhet, skulle ha rätt att få uppgifter av prestationsbetalaren eller av andra uppgifts-användare.

Trots sekretessbestämmelserna ska enligt momentet de uppgifter i inkomstregistret lämnas ut till allmänna intressebevakare enligt lagen om statens rättshjälps- och intressebevakningsdistrikt som intressebevakarna har rätt att få med stöd av 89 § 1 mom. i lagen om förmyndarverksamhet. Uppgifterna i inkomstregistret är sekretessbelagda med stöd av 2 § i lagen om inkomstdatasy-
stemet och det finns inga uttryckliga bestämmelser i lagen om förmyndarverksamhet om att intressebevakare ska ha rätt att ”trots sekretessbestämmelserna” få de uppgifter som huvudman-
nen själv har rätt till. Därför behövs det i momentet en särskild bestämmelse om att uppgifter får lämnas ut till intressebevakare trots sekretessbestämmelserna.

19 § Inkomstregisterenhetens samarbetsgrupp. I 4 mom. tas in en bestämmelse om att In-
komstregisterenhetens samarbetsgrupp inte behandlar ärenden som gäller det kommande posi-
tiva kreditupplysningsregistret och som hör till Inkomstregisterenheten. Samarbetsgruppens
uppdrag utvidgas således inte grundlöst jämfört med nuläget.

Det nuvarande 4 mom., som blir ett nytt 5 mom., ändras så att antalet medlemmar i samarbets-
gruppen utökas med fem, vilket innebär att antalet medlemmar utöver ordföranden kommer att
vara 17 i stället för nuvarande 12. Dessutom ändras momentet så att ordföranden ska utses av
finansministeriet, en medlem av social- och hälsovårdsministeriet, en medlem av Skatteförvalt-
ningen och två medlemmar av Inkomstregisterenheten, och att prestationsbetalarna ska företrä-
das av åtminstone två aktörer i stället för en såsom för närvarande. Dessutom föreskrivs att det
för varje medlem, till vilka även ordföranden hör, ska utses ersättare på samma sätt.

21 § Rapportering om verksamhet som gäller inkomstdatasystemet. När inkomstregisterenhetens uppgifter utvidgas till följd av det positiva kreditupplysningsregistret ska rapporteringsskyldigheten enligt 1 mom. begränsas så att samarbetsgruppens verksamhetsberättelse endast gäller dess verksamhet i anslutning till inkomstdatasystemet. Paragrafens 2 mom. ändras på motsvarande sätt så att skyldigheten för Inkomstregisterenheten att utarbeta en verksamhets- och ekonomiplan och en utvecklingsplan gäller inkomstdatasystemet. Paragrafens rubrik ändras i överensstämmelse med detta.

6.2 Lagen om upphävande av lagarna om ändring av 13 § i lagen om inkomstdatasystemet

Genom den nya lagen upphävs lagarna 679/2022 och 22/2022 som beskrivs ovan i motiveringen till 1 mom. 23 punkten, vilka stadfästes den 8 juli 2022 och träder i kraft den 1 januari 2023. Om utlämnandet av uppgifter för verkställande av utbildning inom omställningsskyddet som regleras i dessa lagar föreskrivs istället i 1 mom. 23 punkten i lagförslag 2.

7 Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2023. Bestämmelserna i 13 § 1 mom. 23 b punkten i det första lagförslaget är i kraft till den 31 december 2033.

8 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Ändamålet med inkomstregistret är att ta emot och lagra inkomstuppgifter om inkomsttagare som prestationsbetalare har lämnat och andra uppgifter som har samband med dem och att förmedla uppgifterna till uppgiftsanvändarna för ändamål som föreskrivs i 13 § i lagen. Det är fråga om ett automatiserat, centraliserat och riksomfattande informationssystem för lämnande och vidareförmedling av inkomst- och förmåsuppgifter.

I inkomstregistret införs personuppgifter och därför är förslagen om utlämnande av uppgifter till nya uppgiftsanvändare och för nya ändamål av betydelse med avseende på skyddet för privatliv och personuppgifter enligt 10 § 1 mom. i grundlagen.

Skydd för privatliv och personuppgifter

I 10 § 1 mom. i grundlagen konstateras att närmare bestämmelser om skydd för personuppgifter ska utfärdas genom lag. Grundlagsutskottet har tidigare ansett det viktigt med tanke på skyddet av personuppgifter att det föreskrivs åtminstone om registreringens syfte, innehållet i de registrerade personuppgifterna, de tillåtna användningsändamålen, inklusive om uppgifterna kan lämnas ut, förvaringstiden och rättssäkerheten för de registrerade (GrUU 25/1998 rd). Dessutom har utskottet ansett att regleringen av dessa faktorer på lagnivå ska vara heltäckande och detaljerad.

Vid bedömningen av denna typ av reglering har grundlagsutskottet särskilt påpekat att inskränkningar i skyddet för privatlivet måste bedömas utifrån de allmänna villkoren för inskränkningar av de grundläggande fri- och rättigheterna (se GrUU 14/2018 rd, s. 5 och de utlåtanden som nämns där). Lagstiftarens handlingsutrymme i fråga om behandlingen av personuppgifter begränsas särskilt av att skyddet för personuppgifter delvis omfattas av skyddet för privatlivet, som garanteras i samma moment i grundlagens 10 §. Lagstiftaren ska trygga denna rättighet på ett sätt som kan anses godtagbart med hänsyn till de grundläggande fri- och rättigheterna.

Behandling av känsliga uppgifter hör till kärnan i skyddet av personuppgifter. Även behandlingen av uppgifter som hör till de särskilda kategorier av personuppgifter som avses i artikel 9 i dataskyddsförordningen är föremål för särskilda begränsningar. I inkomstregistret införs inte känsliga uppgifter eller uppgifter som hör till särskilda kategorier av personuppgifter. Förslaget utvidgar inte heller omfattningen av de uppgifter som ska föras in i inkomstregistret från nuvarande nivå.

Grundlagsutskottet har emellertid, utöver behandlingen av känsliga uppgifter, också fäst uppmärksamhet vid viss övrig i konstitutionellt hänseende särskild behandling, i fråga om vilken regleringen fortfarande bör analyseras utifrån utskottets tidigare praxis med fokus på exakta och heltäckande bestämmelser på lagnivå. Sådan behandling kan t.ex. innebära utövning av offentlig makt eller i övrigt ske i en regleringskontext där det finns ett känsligt samband med de grundläggande fri- och rättigheterna. (GrUU 14/2018 rd, s. 6–7)

Skyddet enligt 10 § i grundlagen kompletteras av skyddet för privatlivet i enlighet med artikel 8 i konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna) samt den respekt för privatlivet som garanteras i artikel 7 och det skydd för personuppgifter som garanteras i artikel 8 i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna. Enligt artikel 52.1 i stadgan om de grundläggande rättigheterna ska varje begränsning i utövandet av de rättigheter och friheter som erkänns i denna stadga vara föreskriven i lag och förenlig med det väsentliga innehållet i dessa rättigheter och friheter. Begränsningar får, med beaktande av proportionalitetsprincipen, endast göras om de är nödvändiga och faktiskt svarar mot mål av allmänt samhällsintresse som erkänns av unionen eller behovet av skydd för andra människors rättigheter och friheter. I artikel 52.3 i stadgan anges att i den mån som stadgan omfattar rättigheter som motsvarar sådana som garanteras av Europakonventionen ska de ha samma innebörd och räckvidd som i konventionen. EU-domstolens domar bestämmer det centrala innehållet i skyddet för privatlivet och personuppgifter i dessa avseenden. Likaså har artikel 8 i Europakonventionen ansetts täcka även skyddet för personuppgifter i Europadomstolens rättspraxis.

Med tanke på dataskyddsförordningen är det fråga om sådana i skäl 10 i förordningen avsedda bestämmelser om behandling av personuppgifter för att fullgöra en rättslig förpliktelse, för att utföra en uppgift av allmänt intresse eller som ett led i myndighetsutövning som utförs av den personuppgiftsansvarige genom vilka tillämpningen av bestämmelserna i förordningen preciseras. Även om dataskyddsförordningen är direkt tillämplig nationell rätt, ger den medlemsstaterna ett visst nationellt handlingsutrymme. I förslaget utnyttjas inte det nationella handlingsutrymmet enligt förordningen annat än genom att det föreslås mer exakta bestämmelser inom de gränser som förordningen tillåter.

Införandet av nya användningsändamål och användare av inkomstregistret försvagar inte de grunder på vilka behandling av uppgifter genom att ta emot, registrera och förmedla uppgifter som prestationsbetalarna lämnat till uppgiftsansvändarna via inkomstdatasystemet bör anses vara godtagbar med hänsyn till de grundläggande fri- och rättigheterna. Det är fråga om förmedling av sådana uppgifter som behövs för skötseln av uppgiftsansvändarnas lagstadgade och viktiga uppdrag av allmänt intresse och som varje användare trots sekretessbestämmelserna har rätt att få enligt vad som föreskrivs särskilt någon annanstans.

Tillämpning av det nationella handlingsutrymmet och behandlingens rättsliga grund

Den allmänna dataskyddsförordningen är en EU-rättsakt som är förpliktande till alla delar och som tillämpas som sådan i alla medlemsstater. Enligt EU-domstolens vedertagna rättspraxis ska

unionens lagstiftning tillämpas primärt i förhållande till nationella bestämmelser i enlighet med de villkor som fastställts i rättspraxisen (se t.ex. GrUU 1/2018 rd). Grundlagsutskottet har konstaterat att det inte ingår i grundlagsutskottets konstitutionella uppdrag att bedöma regleringen av den nationella verkställigheten med avseende på den materiella EU-rätten (se t.ex. GrUU 31/2017 rd, s. 4). Grundlagsutskottet har dock kommenterat förhållandet mellan EU-lagstiftningen och den nationella lagstiftningen. Utskottet har i sin tolkningspraxis ansett det vara viktigt att till den del EU-lagstiftningen kräver eller möjliggör nationell reglering ska de krav som följer av de grundläggande och mänskliga rättigheterna beaktas i detta nationella handlingsutrymme (se GrUU 25/2005 rd). Utskottet har därför framhållit att det finns anledning att särskilt i fråga om bestämmelser som är av betydelse med hänsyn till de grundläggande fri- och rättigheterna tydligt klargöra ramarna för det nationella handlingsutrymmet (GrUU 26/2017 rd, s. 42, GrUU 2/2017 rd, s. 2, GrUU 44/2016 rd, s. 4).

Grundlagsutskottet har i sitt utlåtande om lagstiftning som kompletterar den allmänna dataskyddsförordningen sett det som motiverat att justera sin tidigare ståndpunkt om vilka regleringsobjekt som är viktiga med tanke på skyddet av personuppgifter. Enligt utskottet utgör de detaljerade bestämmelserna i dataskyddsförordningen, som tolkas och tillämpas i enlighet med de rättigheter som tryggas i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, i allmänhet en tillräcklig lagstiftningsgrund även med tanke på det skydd för privatliv och personuppgifter som garanteras i 10 § i grundlagen. Enligt utskottets uppfattning motsvarar bestämmelserna i den allmänna dataskyddsförordningen, då de tolkas och tillämpas ändamålsenligt, även den skyddsnivå för personuppgifter som definieras enligt den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna. Således är det av konstitutionella skäl inte längre nödvändigt att i speciallagstiftningen inom den allmänna dataskyddsförordningens tillämpningsområde ta in täckande och detaljerade bestämmelser om behandlingen av personuppgifter. Enligt grundlagsutskottet bör skyddet för personuppgifter härfter i första hand tillgodoses med stöd av den allmänna dataskyddsförordningen och den nya nationella allmänna lagstiftningen. (GrUU 14/2018 rd, s. 4)

Grundlagsutskottet anser också att vi även med tanke på tydligheten bör förhålla oss restriktivt när det gäller att införa nationell speciallagstiftning. Sådan lagstiftning bör vara avgränsad till nödvändiga bestämmelser inom ramen för det nationella handlingsutrymme som den allmänna dataskyddsförordningen medger. Grundlagsutskottet ser det dock som klart att behovet av speciallagstiftning i enlighet med det riskbaserade synsätt som också krävs i dataskyddsförordningen måste bedömas utifrån de hot och risker som behandlingen av personuppgifter orsakar. Ju större risk fysiska personers rättigheter och friheter utsätts för på grund av behandlingen, desto mer motiverat är det med mer detaljerade bestämmelser. Denna omständighet är av särskild betydelse när det gäller behandling av känsliga uppgifter. (GrUU 14/2018 rd, s. 5)

De föreslagna bestämmelserna om att utvidga kretsen av uppgiftsanvändare för inkomstregistret syftar i första hand till att öka fördelarna med de uppgifter som redan finns i inkomstregistret, att underlätta tillgodoseendet av nya uppgiftsanvändares rätt till uppgifter som föreskrivs annanstans i lag samt minska den administrativa börda som myndighetsärenden medför för människor. De föreslagna bestämmelserna kan med beaktande av de angivna grunderna anses uppfylla kravet på ett mål av allmänt intresse. Skyddet för privatlivet begränsas inte mer än nödvändigt med tanke på registrets användningsändamål, och de föreslagna bestämmelserna inkräktar inte på kärnområdet i skyddet för privatlivet. De föreslagna ändringarna bör anses vara en nödvändig och proportionerlig åtgärd i förhållande till det mål som eftersträvas, med tanke på de i motiveringen beskrivna fördelarna som uppnås genom att utvidga kretsen av uppgiftsanvändare.

Den rättsliga grunden för behandlingen i enlighet med artikel 6.1 c i dataskyddsförordningen är lagen om inkomstdatasystemet samt den speciallagstiftning som berör uppgiftsanvändarna, till

vilken hänvisas i 3 kap. och 13 § i lagen om inkomstdatasystemet. I 2 kap. i lagen om inkomstdatasystemet finns bestämmelser om den personuppgiftsansvarige samt registrets användningsändamål, i vilka det inte föreslås några ändringar i detta sammanhang. I 3 kap. i lagen om inkomstdatasystemet föreskrivs det om lagring av uppgifter i inkomstregistret, för vilken den rättsliga grunden är bestämmelserna i lagen om inkomstdatasystemet samt de annanstans i lag föreskrivna anmälningsskyldigheterna och rättigheterna att få uppgifter som nämns där. I bestämmelserna om uppgifter som införs i inkomstregistret föreslås inte heller några ändringar i detta sammanhang. Till de nya uppgiftsanvändarna utlämnas de uppgifter som i vilket fall som helst redan finns införda i inkomstregistret. Bestämmelser om utlämnandet av uppgifter ur inkomstregistret finns i 5 kap. i lagen om inkomstdatasystemet. I 13 § i lagen föreskrivs det till vilka uppgiftsanvändare och för vilka användningsändamål uppgifter kan utlämnas ur inkomstregistret. Grunden för rätten att få uppgifter är alltid den rätt till uppgifter som anges för uppgiftsanvändaren annanstans i lag och rätten att få uppgifter ur inkomstregistret kan aldrig grunda sig enbart på bestämmelserna i 13 § i lagen om inkomstdatasystemet. Inkomstregistret tillgodoser endast centraliserat den rätt att få personuppgifter ur inkomstregistret som anges för uppgiftsanvändaren annanstans i lag. Utlämnandet av uppgifter beskrivs närmare i följande avsnitt.

Utlämnande av uppgifter

I lagförslaget ingår bestämmelser om myndigheters utlämnande av och rätt till sekretessbelagda uppgifter. Grundlagsutskottet har analyserat bestämmelser om myndigheternas rätt att trots sekretessen lämna ut och få uppgifter med avseende på skyddet för privatlivet och för personuppgifter i 10 § 1 mom. i grundlagen, och då fäst vikt bland annat vid vad och vem rätten att få uppgifter gäller och hur rätten är kopplad till nödvändighetskriteriet. Myndigheternas rätt att få uppgifter och möjlighet att lämna ut uppgifter har kunnat gälla "behövliga uppgifter" för ett visst syfte, om lagen ger en uttömmande förteckning över innehållet i uppgifterna. Om innehållet däremot inte anges i form av en förteckning, ska det i lagstiftningen ingå ett krav på att "uppgifterna är nödvändiga" för ett visst syfte (se t.ex. GrUU 17/2016 rd, s. 2–3, och de utlåtanden som nämns där). Samtidigt har utskottet inte ansett att mycket vaga och ospecificerade rättigheter att få uppgifter är möjliga ur grundlagssynvinkel ens i sådana fall där de är knutna till nödvändighetskriteriet (se t.ex. GrUU 19/2012 rd).

Grundlagsutskottet har betonat att åtskillnaden mellan behovet och nödvändigheten av att få eller lämna ut uppgifter inte bara handlar om informationsinnehållets omfattning, utan att rätten till information som går före sekretessbestämmelserna i sista hand går ut på att den myndighet som har rätt till informationen i och med sina egna behov åsidosätter de grunder och intressen som skyddas med hjälp av sekretess som riktar sig till den myndighet som har uppgifterna. Ju mer generella bestämmelserna om rätt till information är, desto större är risken att sådana intressen kan åsidosättas per automatik. Ju mer fullständigt rätten att få uppgifter är kopplad till de sakliga förutsättningarna i bestämmelserna, desto mer sannolikt är det att en enskild begäran om information i praktiken måste motiveras. Då kan också den som lämnar ut informationen bedöma en begäran med avseende på de lagliga villkoren för att lämna ut den. Genom att de facto vägra lämna ut informationen kan den som innehar den få till stånd ett läge där en utomstående myndighet måste undersöka skyldigheten att lämna ut information, dvs. tolka bestämmelserna. Denna möjlighet är viktig då det gäller att anpassa tillgången till information och sekretessintressena till varandra (se t.ex. GrUU 7/2019 rd, GrUU 15/2018 rd och GrUU 17/2016 rd, s. 6 och de utlåtanden som nämnts där).

I lagförslaget grundar sig uppgiftsanvändarnas rätt att få personuppgifter ur inkomstregistret på deras befintliga rätt till uppgifter som föreskrivs annanstans i lag, liksom för de nuvarande användarna av uppgifter i inkomstregistret. I 13 § i inkomstdatasystemet skapas ingen ny rätt att

få uppgifter för någon uppgiftsanvändare, utan rätten att få uppgifter grundar sig alltid på bestämmelser om rätten till uppgifter annanstans i lag. Trots sekretessbestämmelserna kan ur registret utlämnas uppgifter till inkomstregistrets nuvarande uppgiftsanvändare och till de föreslagna nya uppgiftsanvändarna. Rätten att få uppgifter för de nya uppgiftsanvändarna är annanstans i lag i regel bunden till de utlämnade uppgifternas nödvändighet för uppgiftsanvändarens skötsel av sina arbetsuppgifter. För polisens och Tullens del är deras befintliga rätt till uppgifter dock inte till alla delar kopplad till uppgifternas nödvändighet, t.ex. i polislagen och i lagen om brottsbekämpning inom Tullen föreskrivs det att polisen och Tullen har rätt att trots sekretessbestämmelserna få information som behövs för skötseln av deras arbetsuppgifter. Då kommer även uppgifter ur inkomstregistret att lämnas ut till polisen och Tullen i enlighet med vad som föreskrivs om deras rätt till uppgifter annanstans i lag. Ur inkomstregistret är det dock alltid möjligt att lämna ut uppgifter enbart för de användningsändamål som nämns separat i de olika punkterna i 13 § i lagen om inkomstdatasystemet. Inkomstregisterenhetens åtgärder för att skydda personuppgifterna i inkomstregistret beskrivs nedan i avsnitt 4.

I fråga om exakthet och noggrann avgränsning motsvarar den föreslagna regleringen om de nya uppgiftsanvändarnas rätt att få uppgifter ur inkomstregistret och om dessa uppgifters användningsändamål den nuvarande regleringen om rätten att lämna ut uppgifter ur inkomstdatasystemet i 13 §. Grundlagsutskottet ansåg i sitt utlåtande om regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om inkomstdatasystemet och till vissa lagar som har samband med den (RP 134/2017 rd) att bestämmelserna om inkomstregistret är synnerligen exakta med tanke på att uppgifter som hör till särskilda kategorier av personuppgifter inte ska föras in i inkomstregistret. Utskottet hade ingenting att anmärka när det gäller kravet på exakta och detaljerade bestämmelser. (GrUU 49/2017 rd, s. 3–4).

De nya uppgiftsanvändarnas övergång från nuvarande dataöverföringsmetoder, som ofta inbegriper manuell behandling och därmed risker för fel, till användning av ett informationssystem som utnyttjar den senaste tekniken och har ett tekniskt inbyggt dataskydd som standard bidrar till att förbättra skyddet för personuppgifter. Till det maskinella utlämnandet av uppgifter genom en skyddad förbindelse på ett formligt sätt och med fastställda användarrättigheter hör också arrangemang som förbättrar den registrerades ställning och som hör till inkomstdatasystemets egenskaper, såsom insamling av fullständiga logguppgifter och en lättanvänd möjlighet för den registrerade att granska sina uppgifter i inkomstregistret via en e-tjänst.

De föreslagna nya bestämmelserna om utlämnande av myndigheters sekretessbelagda uppgifter följer enligt regeringens uppfattning grundlagsutskottets utlåtandepraxis och uppfyller kraven i 10 § i grundlagen.

Regeringen anser att lagförslagen kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

Lagförslag

1.

Lag

**om upphävande av lagen om ändring av 13 § i lagen om inkomstdatasystemet och lagen av
temporär ändring av 13 § i lagen om inkomstdatasystemet**

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs

1 §

Genom denna lag upphävs lagen om ändring av 13 § i lagen om inkomstdatasystemet (679/2022) och lagen om temporär ändring av 13 § i lagen om inkomstdatasystemet (22/2022).

2 §

Denna lag träder i kraft den 20 .

2.

Lag

om ändring av lagen om inkomstdatasystemet

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om inkomstdatasystemet (53/2018) 13 § 1 mom. 18, 19, 23, 24 och 25 punkten och 19 § samt rubriken för 21 § och 21 § 1 och 2 mom.,
av dem 13 § 1 mom. 18 och 19 punkten sådana de lyder i lag 1206/2020, 13 § 1 mom. 23 punkten sådana de lyder i lag 680/2022 och 13 § 1 mom. 24 och 25 punkten sådana de lyder i lag 176/2019, samt
fogas till 13 § 1 mom., sådant det lyder delvis ändrad i lagarna 176/2019, 1206/2020, 922/2021, 539/2022 och 680/2022, en ny 23 b punkt, nya 26–33 punkter och till 13 § ett nytt 2 mom., varvid det nuvarande 2 mom. blir 3 mom., som följer:

13 §

Uppgiftsanvändares rätt att få uppgifter ur inkomstdatasystemet

Inkomstregisterenheten förmedlar och lämnar ut sådana uppgifter ur inkomstregistret som en uppgiftsanvändare, trots sekretessbestämmelserna och andra begränsningar som gäller erhållande av uppgifter, med stöd av någon annan lag har rätt att få av prestationsbetalaren eller av andra uppgiftsanvändare som följer:

18) till välfärdsområden för bestämmande av de klientavgifter som avses i lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården (734/1992), för bestämmande av värdet på de servicesedlar som avses i lagen om servicesedlar inom social- och hälsovården (569/2009) samt för att tillgodose rätten att få uppgifter enligt lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (812/2000),

19) till kommuner och samkommuner för bestämmande av de klientavgifter som avses i lagen om klientavgifter inom småbarnspedagogiken (1503/2016) och för bestämmande av värdet på de servicesedlar som avses i lagen om småbarnspedagogik (540/2018),

23) till närings-, trafik- och miljöcentralernas samt arbets- och näringsbyråernas utvecklings- och förvaltningscenter för verkställighet av den lönesubvention, den startpeng och den utbildning inom omställningsskyddet som det föreskrivs om i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice,

23 b) till närings-, trafik- och miljöcentralernas och arbets- och näringsbyråernas utvecklings- och förvaltningscenter och Sydöstra Finlands arbets- och näringsbyrå för verkställighet av lagen om ett försök med rekryteringsstöd (20/2022),

24) till Migrationsverket för handläggning av och för beslut och övervakning i ärenden som gäller utlänningars inresa, utresa, och vistelse enligt utlänningslagen (301/2004), lagen om villkor för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse för säsongsanställning (907/2017), lagen om villkor för inresa och vistelse för tredjelandsmedborgare inom ramen för företagsintern förflyttning av personal (908/2017) och lagen om villkoren för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse på grund av forskning, studier, praktik och volontärarbete (719/2018) samt för prövning av ansökan om naturalisation enligt medborgarskapslagen (359/2003),

25) till arbets- och näringsbyråer samt närings-, trafik- och miljöcentraler för de ändamål som nämns i 23 punkten, för verkställighet av lönegarantilagen (866/1998) och lagen om lönegaranti för sjömän (1108/2000) samt för delbeslut om uppehållstillstånd för arbetstagare och uppehållstillstånd för företagare enligt utlänningslagen,

26) till utsokningsmyndigheterna för verkställighet i enlighet med utsokningsbalken (705/2007),

27) till Enheten för utredning av grå ekonomi för fenomenutredningar enligt lagen om Enheten för utredning av grå ekonomi (1207/2010),

28) till Tullen för skötseln av uppdrag som gäller förhindrande, avslöjande och utredning av tullbrott enligt lagen om brottsbekämpning inom Tullen (623/2015) och förundersökningslagen (805/201) samt för skötseln av uppdrag som gäller beskattning, skattekontroll och indrivning av skatter enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 952/2013 om fastställande av en tullkodex för unionen och enligt tullagen (304/2016),

29) till polisen för skötseln av uppdrag som gäller förhindrande, avslöjande och utredning av brott enligt polislagen (872/2011) och förundersökningslagen samt för utfärdande av bötes- och straffyrkande enligt lagen om föreläggande av böter och ordningsbot (754/2010),

30) till de rättshjälpsbyråer som avses i lagen om statens rättshjälps- och intressebevakningsdistrikt (2016/477) och till Ålands rättshjälps- och intressebevakningsbyrå för skötseln av de uppdrag som föreskrivs i 10 § i rättshjälpslagen (257/2002) samt för skötseln av de uppdrag som föreskrivs i 1 § 1 mom. 2–4 punkten i lagen om ekonomisk rådgivning och skuldrådgivning (813/2017),

31) till stämningsmän enligt 1 § i lagen om stämningsmän (505/1986) för delgivningsuppdrag enligt den lagen,

32) till Finansierings- och utvecklingscentralen för boendet för skötseln av de uppdrag som föreskrivs i lagen om reparationsunderstöd för bostadsbyggnader och bostäder (1087/2016) och i statsunderstödslagen (688/2001),

33) till landskapet Åland och dess myndigheter och kommuner för utförande av uppdrag enligt en i självstyrelselagen för Åland (1144/1991) avsedd landskapslag, med iakttagande av vad som i den föreskrivs om landskapets, myndigheternas eller kommunens rätt till information.

Dessutom ska Inkomstregisterenheten trots sekretessbestämmelserna till allmänna intressebevakare enligt lagen om statens rättshjälps- och intressebevakningsdistrikt förmedla och lämna ut de uppgifter ur inkomstregistret som intressebevakare har rätt att få med stöd av 89 § 1 mom. i lagen om förmyndarverksamhet (442/1999).

Vad som i 1 mom. 9, 11 och 16 punkten föreskrivs om utlämnande av uppgifter för verkställigheten av uppdrag enligt lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar eller lagen om lantbruksföretagares olycksfall i arbetet och yrkessjukdomar, vad som i 12 och 16 punkten föreskrivs om utlämnande av uppgifter för verkställigheten av uppdrag enligt trafikförsäkringslagen och vad som i 16 punkten föreskrivs om utlämnande av uppgifter för avgörande av ett ersättningsärende enligt lagen om ersättning för olycksfall i militärtjänst och tjänstgöringsrelaterad sjukdom gäller också utlämnande av uppgifter för uppdrag enligt lagar som har upphävts genom de lagarna.

19 §

Inkomstregisterenhetens samarbetsgrupp

Till stöd för Inkomstregisterenhetens verksamhet finns en samarbetsgrupp. Samarbetsgruppen behandlar riktlinjerna för utvecklingen och verksamheten i fråga om inkomstdatasystemet samt samarbetet mellan prestationsbetalare, uppgiftsanvändare och Inkomstregisterenheten i de uppdrag som hänför sig till förvaltningen och utvecklingen av inkomstdatasystemet.

Samarbetsgruppen ska dessutom utvärdera de förfaranden som tillämpas i fråga om sådana administrativa påföljder som beror på försummelser av skyldigheten att lämna uppgifter till inkomstregistret och som omfattas av Skatteförvaltningens behörighet och de förfaranden som tillämpas vid påförande av dessa påföljder samt behandla behoven av att utveckla förfarandena.

Samarbetsgruppen ska även behandla andra uppdrag eller verksamheter som uppgiftsanvändare har och som kan inverka på de uppgifter som förs in i inkomstregistret och på i vilken mån de kan utnyttjas samt sådana planer som anknyter till Inkomstregisterenhetens uppdrag och funktionerna i inkomstdatasystemet.

Samarbetsgruppen behandlar dock inte ärenden som gäller det positiva kreditupplysningsregistret och som hör till Inkomstregisterenheten.

Samarbetsgruppen har en ordförande och högst sjutton andra medlemmar, som finansministeriet på framställning av Inkomstregisterenheten utser för viss tid, dock högst fyra år. Ordföranden ska utses av finansministeriet och en av medlemmarna av social- och hälsovårdsministeriet, en av Skatteförvaltningen, en av Folkpensionsanstalten, en av Pensionsskyddscentralen och två av Inkomstregisterenheten. Vidare ska åtminstone två medlemmar företräda prestationsbetalarna och åtminstone en inkomsttagarna. För varje medlem utses en ersättare på samma sätt.

21 §

Rapportering om verksamhet som gäller inkomstdatasystemet

Inkomstregisterenheten ska årligen lämna samarbetsgruppen en berättelse om sin verksamhet i anslutning till inkomstdatasystemet.

Dessutom ska Inkomstregisterenheten göra upp en verksamhets- och ekonomiplan för det följande året och en utvecklingsplan för de tre följande åren för inkomstdatasystemet.

Denna lag träder i kraft den 20 . Lagens 13 § 1 mom. 23 b punkten gäller till och med den 31 december 2033.

Helsingfors den 8 september 2022

Statsminister

Sanna Marin

Finansminister Annika Saarikko

2.

Lag

om ändring av lagen om inkomstdatasystemet

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om inkomstdatasystemet (53/2018) 13 § 1 mom. 18, 19, 23, 24 och 25 punkten och 19 § samt rubriken för 21 § och 21 § 1 och 2 mom.,
sådana de lyder, 13 § 1 mom. 18 och 19 punkten i lag 1206/2020, 13 § 1 mom. 23 punkten sådan den lyder i lag 680/2022 och 13 § 1 mom. 24 och 25 punkten sådana de lyder i lag 176/2019
fogas till 13 § 1 mom., sådant det lyder delvis ändrad i lagarna 176/2019, 1206/2020, 922/2021, 539/2022 och 680/2022, nya 23 b och 26–33 punkter och till 13 § ett nytt 2 mom., varvid det nuvarande 2 mom. blir 3 mom., som följer:

Gällande lydelse

13 §

Uppgiftsanvändares rätt att få uppgifter ur inkomstdatasystemet

Inkomstregisterenheten förmedlar och lämnar ut sådana uppgifter ur inkomstregistret som en uppgifts användare trots sekretessbestämmelserna och andra begränsningar som gäller erhållande av uppgifter, med stöd av någon annan lag har rätt att få av prestationsbetalaren eller av andra uppgifts användare, som följer:

18) till kommuner för bestämmande av de klientavgifter som avses i lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården (734/1992) och i lagen om klientavgifter inom småbarnspedagogiken (1503/2016), för bestämmande av värdet på de servicesedlar som avses i lagen om servicesedlar inom social- och hälsovården (569/2009) och i lagen om småbarnspedagogik (540/2018) samt för att tillgodose rätten att få uppgifter enligt lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (812/2000),

19) till samkommuner för bestämmande av de klientavgifter som avses i lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården och i

Föreslagen lydelse

13 §

Uppgiftsanvändares rätt att få uppgifter ur inkomstdatasystemet

Inkomstregisterenheten förmedlar och lämnar ut sådana uppgifter ur inkomstregistret som en uppgifts användare, trots sekretessbestämmelserna och andra begränsningar som gäller erhållande av uppgifter, med stöd av någon annan lag har rätt att få av prestationsbetalaren eller av andra uppgifts användare som följer:

18) till välfärdsområden för bestämmande av de klientavgifter som avses i lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården (734/1992), för bestämmande av värdet på de servicesedlar som avses i lagen om servicesedlar inom social- och hälsovården (569/2009) samt för att tillgodose rätten att få uppgifter enligt lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (812/2000),

19) till kommuner och samkommuner för bestämmande av de klientavgifter som avses i

Gällande lydelse

lagen om klientavgifter inom småbarnspedagogiken, för bestämmande av värdet på de servicesedlar som avses i *lagen om servicesedlar inom social- och hälsovården* och i *lagen om småbarnspedagogik samt för att tillgodose rätten att få uppgifter enligt lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården*,

23) till arbets- och näringsbyråer, till närings-, trafik- och miljöcentraler och till närings-, trafik- och miljöcentralernas samt arbets- och näringsbyråernas utvecklings- och förvaltningscenter för verkställighet av lönesubvention, startpeng och utbildning inom omställningsskyddet enligt *lagen om offentlig Arbetskrafts- och företagsservice och för verkställighet av lönegarantilagen (866/1998)* och *lagen om lönegaranti för sjömän (1108/2000)*,

Föreslagen lydelse

lagen om klientavgifter inom småbarnspedagogiken (1503/2016) och för bestämmande av värdet på de servicesedlar som avses i *lagen om småbarnspedagogik (540/2018)*,

23) till närings-, trafik- och miljöcentralernas samt arbets- och näringsbyråernas utvecklings- och förvaltningscenter för verkställighet av den lönesubvention, den startpeng och den utbildning inom omställningsskyddet som det föreskrivs om i *lagen om offentlig Arbetskrafts- och företagsservice*,

23 b) till närings-, trafik- och miljöcentralernas och arbets- och näringsbyråernas utvecklings- och förvaltningscenter och Sydöstra Finlands arbets- och näringsbyrå för verkställighet av *lagen om ett försök med rekryteringsstöd (20/2022)*,

24) till Migrationsverket för handläggning av och för beslut och övervakning i ärenden som gäller utlänningars inresa, utresa, och vistelse enligt *utlänningslagen (301/2004)*, *lagen om villkor för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse för säsongsanställning (907/2017)*, *lagen om villkor för inresa och vistelse för tredjelandsmedborgare inom ramen för företagsintern förflyttning av personal (908/2017)* och *lagen om villkoren för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse på grund av forskning, studier, praktik och volontärarbete (719/2018)* samt för prövning av ansökan om naturalisation enligt *medborgarskapslagen (359/2003)*,

25) till arbets- och näringsbyråer samt närings-, trafik- och miljöcentraler för de ändamål som nämns i 23 punkten, för verkställighet av *lönegarantilagen (866/1998)* och *lagen om lönegaranti för sjömän (1108/2000)* samt för delbeslut om uppehållstillstånd för arbetstagare och uppehållstillstånd för företagare enligt *utlänningslagen*,

Gällande lydelse

24) till utsökningsmyndigheterna för sådan verkställighet som avses i utsökningsbalken (705/2007),

25) till landskapet Åland och dess myndigheter och kommuner för utförande av uppdrag enligt en i självstyrelselagen för Åland (1144/1991) avsedd landskapslag, med iakttagande av vad som i den föreskrivs om landskapets, myndigheternas eller kommunens rätt till information.

Föreslagen lydelse

26) till utsökningsmyndigheterna för verkställighet i enlighet med utsökningsbalken (705/2007),

27) till Enheten för utredning av grå ekonomi för fenomenutredningar enligt lagen om Enheten för utredning av grå ekonomi (1207/2010),

28) till Tullen för skötseln av uppdrag som gäller förhindrande, avslöjande och utredning av tullbrott enligt lagen om brottsbekämpning inom Tullen (623/2015) och förundersökningslagen (805/201) samt för skötseln av uppdrag som gäller beskattning, skattekontroll och indrivning av skatter enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 952/2013 om fastställande av en tullkodex för unionen och enligt tullagen (304/2016),

29) till polisen för skötseln av uppdrag som gäller förhindrande, avslöjande och utredning av brott enligt polislagen (872/2011) och förundersökningslagen samt för utfärdande av bötes- och straffyrkande enligt lagen om föreläggande av böter och ordningsbot (754/2010),

30) till de rättshjälpsbyråer som avses i lagen om statens rättshjälps- och intressebevakningsdistrikt (2016/477) och till Ålands rättshjälps- och intressebevakningsbyrå för skötseln av de uppdrag som föreskrivs i 10 § i rättshjälpslagen (257/2002) samt för skötseln av de uppdrag som föreskrivs i 1 § 1 mom. 2–4 punkten i lagen om ekonomisk rådgivning och skuldrådgivning (813/2017),

31) till stämningsmän enligt 1 § i lagen om stämningsmän (505/1986) för delgivningsuppdrag enligt den lagen,

32) till Finansierings- och utvecklingscentralen för boendet för skötseln av de uppdrag som föreskrivs i lagen om reparationsunderstöd för bostadsbyggnader och bostäder (1087/2016) och i statsunderstödslagen (688/2001),

33) till landskapet Åland och dess myndigheter och kommuner för utförande av uppdrag enligt en i självstyrelselagen för Åland (1144/1991) avsedd landskapslag, med iakttagande av vad som i den föreskrivs om landskapets, myndigheternas eller kommunens rätt till information.

Gällande lydelse

Vad som i 1 mom. 9, 11 och 16 punkten föreskrivs om utlämnande av uppgifter för verkställigheten av uppdrag enligt lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar eller lagen om lantbruksföretagares olycksfall i arbetet och yrkessjukdomar, vad som i 12 och 16 punkten föreskrivs om utlämnande av uppgifter för verkställigheten av uppdrag enligt trafikförsäkringslagen och vad som i 16 punkten föreskrivs om utlämnande av uppgifter för avgörande av ett ersättningsärende enligt lagen om ersättning för olycksfall i militärtjänst och tjänstgöringsrelaterad sjukdom gäller också utlämnande av uppgifter för uppdrag enligt lagar som har upphävts genom de lagarna.

19 §

Inkomstregisterenhetens samarbetsgrupp

Till stöd för Inkomstregisterenhetens verksamhet finns en samarbetsgrupp. Samarbetsgruppen behandlar riktlinjerna för utvecklingen och verksamheten i fråga om inkomstdatasystemet samt samarbetet mellan prestationsbetalare, uppgifts användare och Inkomstregisterenheten i de uppdrag som hänför sig till förvaltningen och utvecklingen av inkomstdatasystemet.

Samarbetsgruppen ska dessutom utvärdera de förfaranden som tillämpas i fråga om sådana administrativa påföljder som beror på försummelser av skyldigheten att lämna uppgifter till inkomstregistret och som omfattas av Skatteförvaltningens behörighet och de förfaranden som tillämpas vid påförande av dessa påföljder samt behandla behoven av att utveckla förfarandena.

Samarbetsgruppen ska även behandla andra uppdrag eller verksamheter som uppgiftsan-

Föreslagen lydelse

Dessutom ska Inkomstregisterenheten trots sekretessbestämmelserna till allmänna intressebevakare enligt lagen om statens rätts- hjälps- och intressebevakningsdistrikt förmedla och lämna ut de uppgifter ur inkomstregistret som intressebevakare har rätt att få med stöd av 89 § 1 mom. i lagen om förmyndarverksamhet (442/1999).

Vad som i 1 mom. 9, 11 och 16 punkten föreskrivs om utlämnande av uppgifter för verkställigheten av uppdrag enligt lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar eller lagen om lantbruksföretagares olycksfall i arbetet och yrkessjukdomar, vad som i 12 och 16 punkten föreskrivs om utlämnande av uppgifter för verkställigheten av uppdrag enligt trafikförsäkringslagen och vad som i 16 punkten föreskrivs om utlämnande av uppgifter för avgörande av ett ersättningsärende enligt lagen om ersättning för olycksfall i militärtjänst och tjänstgöringsrelaterad sjukdom gäller också utlämnande av uppgifter för uppdrag enligt lagar som har upphävts genom de lagarna.

19 §

Inkomstregisterenhetens samarbetsgrupp

Till stöd för Inkomstregisterenhetens verksamhet finns en samarbetsgrupp. Samarbetsgruppen behandlar riktlinjerna för utvecklingen och verksamheten i fråga om inkomstdatasystemet samt samarbetet mellan prestationsbetalare, uppgifts användare och Inkomstregisterenheten i de uppdrag som hänför sig till förvaltningen och utvecklingen av inkomstdatasystemet.

Samarbetsgruppen ska dessutom utvärdera de förfaranden som tillämpas i fråga om sådana administrativa påföljder som beror på försummelser av skyldigheten att lämna uppgifter till inkomstregistret och som omfattas av Skatteförvaltningens behörighet och de förfaranden som tillämpas vid påförande av dessa påföljder samt behandla behoven av att utveckla förfarandena.

Samarbetsgruppen ska även behandla andra uppdrag eller verksamheter som uppgiftsan-

Gällande lydelse

vändare har och som kan inverka på de uppgifter som förs in i inkomstregistret och på i vilken mån de kan utnyttjas samt sådana planer som anknyter till Inkomstregisterenhetens uppdrag och funktionerna i inkomstdatasystemet.

Samarbetsgruppen har en ordförande och högst tolv andra medlemmar, som finansministeriet på framställning av Inkomstregisterenheten utser för viss tid, dock högst fyra år. En av medlemmarna ska utses av Skatteförvaltningen, en av Folkpensionsanstalten och en av Pensionsskyddscentralen. Vidare ska åtminstone en medlem företräda prestationsbetalarna och åtminstone en inkomsttagarna.

21 §

Rapportering om Inkomstregisterenhetens verksamhet

Inkomstregisterenheten ska årligen lämna samarbetsgruppen en verksamhetsberättelse.

Dessutom ska Inkomstregisterenheten göra upp en verksamhets- och ekonomiplan för det följande året och en utvecklingsplan som omfattar de tre följande åren.

Föreslagen lydelse

vändare har och som kan inverka på de uppgifter som förs in i inkomstregistret och på i vilken mån de kan utnyttjas samt sådana planer som anknyter till Inkomstregisterenhetens uppdrag och funktionerna i inkomstdatasystemet.

Samarbetsgruppen behandlar dock inte ärenden som gäller det positiva kreditupplysningsregistret och som hör till Inkomstregisterenheten.

Samarbetsgruppen har en ordförande och högst *sjutton* andra medlemmar, som finansministeriet på framställning av Inkomstregisterenheten utser för viss tid, dock högst fyra år. *Ordföranden* ska utses *av finansministeriet och en av medlemmarna av social- och hälsovårdsministeriet*, en av Skatteförvaltningen, en av Folkpensionsanstalten, en av Pensionsskyddscentralen *och två av Inkomstregisterenheten*. Vidare ska åtminstone *två* medlemmar företräda prestationsbetalarna och åtminstone en inkomsttagarna. *För varje medlem utses en ersättare på samma sätt.*

21 §

Rapportering om verksamhet som gäller inkomstdatasystemet

Inkomstregisterenheten ska årligen lämna samarbetsgruppen en berättelse *om sin verksamhet i anslutning till inkomstdatasystemet*.

Dessutom ska Inkomstregisterenheten göra upp en verksamhets- och ekonomiplan för det följande året och en utvecklingsplan *för de tre följande åren för inkomstdatasystemet*.

Denna lag träder i kraft den 20 Lagens 13 § 1 mom. 23 b punkten gäller till och med den 31 december 2033.